ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA

V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Význam Konference OSN o životním prostředí a rozvoji z r. 1992 pro mezinárodní právo životního prostředí

Zpracoval: Aleš Král

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Vladimír Kopal, DrSc.

Plzeň 2012

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra mezinárodního práva

Prof. JUDr. Vladimír Kopal, DrSc.

studijní program Právo a právní věda, obor Právo

Význam Konference OSN o životním prostředí a rozvoji z r. 1992 pro mezinárodní právo životního prostředí

Aleš Král

Plzeň

2012

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „Význam Konference OSN o životním prostředí a rozvoji z r. 1992 pro mezinárodní právo životního prostředí“ jsem vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškeré prameny, použitou literaturu a podkladové materiály, ze kterých jsem čerpala v seznamu literatury.

Podpis:_____

Poděkování

Chtěl bych poděkovat svému vedoucímu diplomové práce Prof. JUDr. Vladimíru Kopalovi DrSc. za jeho ochotu a čas při konzultacích.

Obsah

1 ÚVOD ... 6

1.1 PRÁVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ... 8

1.1.1 Mezinárodní konference ... 11

1.2 VÝVOJ PRÁVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ DO ROKU 1972 ... 11

1.3 MEZINÁRODNÍ KONFERENCI O ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ VE STOCKHOLMU Z ROKU 1972 ... 16

1.3.1 UNEP - Program OSN pro životní prostředí ... 17

1.4 VÝVOJ PRÁVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ PO ROCE 1972 ... 19

1.4.1 Dokumenty přijaté v 80. letech ... 20

2 KONFERENCE OSN V RIO DE JANEIRO 1992 ... 25

3 DOKUMENTY PŘIJATÉ NA KONFERENCI V RIO DE JANEIRO ... 26

3.1 DEKLARACE O ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ A ROZVOJI ... 26

3.2 AGENDA 21 ... 30

3.3 ÚMLUVA O OCHRANĚ BIOLOGICKÉ ROZMANITOSTI ... 33

3.4 OCHRANA BIODIVERZITY A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ ... 34

3.5 RÁMCOVÁ ÚMLUVA O ZMĚNĚ KLIMATU ... 37

3.6 ZÁSADY OBHOSPODAŘOVÁNÍ LESŮ ... 39

4 VÝVOJ NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH ÚMLUV ... 41

4.1 SEZNAM KONANÝCH KONFERENCÍ ... 41

4.2 CARTAGENSKÝ PROTOKOL ... 42

4.3 KONFERENCE SMLUVNÍCH STRAN ÚMLUVY - RÁMCOVÁ ÚMLUVA O ZMĚNĚ KLIMATU ... 43

4.4 VÝZNAMNÉ ÚSPĚCHY OD SUMMITU ZEMĚ ... 46

4.4.1 Omezování chudoby a sociální rozvoj ... 46

4.4.2 Finance a rozvoj ... 47

4.4.3 Klimatické změny ... 47

4.4.4 Biologická rozmanitost ... 48

4.4.5 Rozšiřování pouští ... 48

4.4.6 Mořské zdroje a znečišťování ... 48

4.4.7 Toxické chemikálie ... 48

4.4.8 Lesy ... 49

4.4.9 Řídnutí ozónové vrstvy ... 49

4.4.10 Malé ostrovní státy ... 50

5 VLIV KONFERENCE NA VÝVOJ MEZINÁRODNÍHO PRÁVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ... 51

5.1 ZPRÁVY UNEP ... 51

5.2 RIO+5, EARTH SUMMIT +5 ... 52

5.3 KJÓTSKÝ PROTOKOL ... 53

5.3.1 Mechanismy Kjótského protokolu ... 54

5.4 SUMMIT TISÍCILETÍ - 2000 ... 58

5.5 JOHANNESBURG SUMMIT 2002 ... 59

5.6 PRÁVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V EVROPĚ ... 61

5.6.1 Integrovaná prevence a omezení znečištění ... 64

5.7 KONFERENCE OSN O UDRŽITELNÉM ROZVOJI - RIO+20 ... 65

6 ZÁVĚR ... 67

7 SEZNAM ODKAZŮ NA LITERATURU ... 68

Předmluva

Jako téma diplomové práce jsem si vybral - Význam Konference OSN o životním prostředí a rozvoji z r. 1992 pro mezinárodní právo životního prostředí.

Při studiu na Západočeské univerzitě v Plzni jsem se ve svém volném čase zajímal o životní prostředí a zjistil, že téma je velmi široké a to zejména v množství a rozsahu přijatých dokumentů.

Mé představy o ochraně životního prostředí tkvěly zejména ve fyzické ochraně, např. třídění odpadu, využívání alternativních zdrojů, používaní šetrných ekologických prostředků atd. Ale při studiu jsem zjistil, že se jedná o velmi spletitý a komplexní systém, který tvoří silnou platformu mezinárodního práva v oblasti životního prostředí. Tedy je zde velký politický vliv vyspělých států, které organizují systém životního prostředí na celém světě. Tento systém však bude fungovat, pokud jej budou dodržovat všechny státy.

1 Úvod

Ochrana přírody, ochrana životního prostředí, lidí, zvířat a živočichů by měla být jednou ze základních myšlenek civilizované společnosti. Moderní společnost by si měla uvědomit současný stav životního prostředí, vážnost situace a chovat se k Zemi ohleduplně. Je důležité dodržovat určitá daná pravidla tak, abychom svým dalším neurvalým a bezcitným chováním dále nezhoršovali stav životního prostředí. Zejména by se společnost jako celek měla vyvarovat sobeckému chování a mohli Zemi předat našim dětem minimálně ve stavu, v jakém planetu zdědili naší předkové.

Finanční, ekonomické, pracovní či politické zájmy často vítězí nad ochranou životního prostředí. Technologicky zastaralé procesy a postupy vypouštějí neskutečné množství škodlivých látek, které mají devastující účinek nejen na přírodu, ale především na lidské zdraví, způsobují neléčitelné nemoci, trvalá poškození zdraví, deformace nebo úmrtí lidského plodu a snižování průměrné délky lidského života.

Právo životního prostředí velkou mírou ovlivňují krátkodobé zájmy suverénních států, které prosazují své názory a také mezinárodní vztahy rozvinutého Severu a rozvojového Jihu.

Mezi hlavní celosvětové problémy patří dle mého názoru války, ozbrojené konflikty a možnost jaderné války, která by měla katastrofické následky na celou

civilizaci. Za další velice závažný problém považuji chudobu. V rozvinutých zemích je se stává zcela běžnou skutečností, že nespotřebované jídlo se „vyhazuje“ do odpadu. Na druhou stranu v rozvojových zemích vinou nedostatku základních potravin, léků a pitné vody dochází u malých dětí k podvýživě, nemocem a úmrtím. U dospělých jedinců je pak průměrná délka života výrazně nižší než ve státech rozvinutých. Proto si myslím, že by lidé v rozvojových zemích měli mít zabezpečenou dostatečnou zdravotní a humanitární péči. Mezi další problematické oblasti patří výroba elektrické energie, protože je na ní světová produkce závislá.

Průmysl by se měl především orientovat na obnovitelné přírodní zdroje, energetické úsporné zařízení, které jsou šetrné k lidskému zdraví a životnímu prostředí. Dále bych chtěl upozornit na zásobování pitnou vodou. V rozvojových zemích existuje mnoho oblastí, kde lidé musí cestovat desítky kilometrů, aby mohli splnit jednu ze základních životních potřeb svých a svých blízkých. Proto si myslím, že by měly rozvinuté a ekonomicky silné země podporovat všeobecný rozvoj v těchto „chudých“ státech. Neměl bych především zapomenout na znečišťování moří, pevniny i ovzduší, globálního oteplování vinou ubývající ozónové vrstvy a změn klimatu. S tím souvisí tání a zmenšování plochy ledovců a následné zvyšování hladiny moří a oceánů.

Tato diplomová práce se zabývá především historií práva životního prostředí, mezinárodními konferencemi o životním prostředí, především Významem Konference OSN o životním prostředí a rozvoji z r. 1992 pro mezinárodní právo životního prostředí. Dále pak dokumenty a úmluvami přijatými na ochranu životního prostředí.

První kapitola pojednává obecně o životním prostředí, o základních termínech jako je životní prostředí, právo životního prostředí, ekosystém, udržitelný rozvoj, desertifikace biodiverzita, o principech a zásadách práva životního prostředí, o Mezinárodní konferencí o životním prostředí ve Stockholmu a vývojem práva životního prostředí do roku 1992.

Druhá kapitola se zaměřuje na konkrétní, praktické a věcné informace o Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiro 1992.

Třetí kapitola rozvádí dokumenty přijaté na konferenci v Rio de Janeiro. Deklaraci z Rio de Janeira o životním prostředí a udržitelném rozvoji, Agenda 21, Právně nezávazné autoritativní prohlášení k principům globální dohody o využívání, ochraně a trvale udržitelném rozvoji všech typů lesů-Zásady obhospodařování lesů, Rámcovou úmluvu OSN o klimatických změnách a Úmluvu o biodiverzitě.

Čtvrtá kapitola popisuje Vývoj nejvýznamnějších úmluv a Agendy 21 po skončení konference, věnuje se některým z významných úspěchů, jichž bylo od Summitu Země dosaženo.

Pátá kapitola pojednává o Vlivu konference na vývoj mezinárodního práva životního prostředí prostřednictvím na konference Rio+5, Millénium Summit, Summit v Johannesburghu 2002 a konference Rio+20, která se bude konat v tomto roce.

1.1 Právo životního prostředí

Právo životního prostředí je velice mladý, aktuální a rozvíjející se obor. Dnešní doba je taková, že jsme médii a různými studiemi odborníku, informování o globálním oteplování, změnách klimatu a míry vlivu obyvatelstva na tyto změny. Často jsou tyto studie konfrontovány s názory politiků. Stalo se velmi moderním komentovat a vyjadřovat se k tomuto tématu. Některé statistické údaje vědců o stavu znečistění životního prostředí, o kterých se dozvídáme z různých odborných studií a médií jsou přímo alarmující.

Často se diskutuje o skutečnosti, jestliže by docházelo k takovému poškození, devastaci přírody a životního prostředí bez vlivu a přítomnosti člověka. Jako protiklady s rozdílnými názory bych uvedl našeho pana prezidenta a bývalého viceprezidenta USA pana Al Gora. Lidská aktivita má podle mého názoru vliv na znečištění životního prostředí, jen zůstává otázkou do jaké míry. Již od pradávna člověk ovlivňoval životní prostředí svou činností například zemědělstvím, lovem, osídlováním. Dalším zásadním a negativním momentem byla průmyslová revoluce a vliv vědy a techniky.

Začátkem bych se pokusil definovat, co rozumíme pod termínem životní prostředí:

„Životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie" [1].

Jiná definice říká, že životní prostředím je: „Soubor všech činitelů, se kterými přijde do styku živý subjekt, a podmínek, kterými je obklopen. Tedy vše, na co subjekt přímo i nepřímo působí. Subjektem může být chápán organismus, populace, člověk i celá

lidská společnost. Většinou se pojem životní prostředí chápe ve smyslu životní prostředí člověka“ [2].

O potřebě ochrany životního prostředí hovoří Zákon o životním prostředí:

„Ochrana životního prostředí zahrnuje činnosti, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování životního prostředí, nebo se toto znečišťování nebo poškozování omezuje a odstraňuje. Zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů organismů nebo konkrétních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu životního prostředí jako celku” [3].

Životní prostředí spadá a je obsaženo v Mezinárodním právu veřejném. Mezinárodním právem rozumí učebnice od Jiřího Malenovského: „Jako soubor právních norem, které zajišťují mírovou existenci a plynulý vývoj mezinárodního společenství” [4].

Pan profesor Kopal uvádí, že: „Mezinárodní právo životního prostředí je soubor pravidel mezinárodního práva, jejichž cílem je ochrana biosféry před jejich podstatným zhoršením a porušováním jejich rovnováhy. Je typickým právem mezinárodní spolupráce, jež směřuje především k předcházení vzniku škod na životním prostředí, stanoví formy součinnosti států a vytváří kontrolní mechanismy a potřebné instituce ” [5].

Mezinárodní právo životního prostředí definuje také učebnice od pana doktora Ondřeje a pana doktora Potočného:
„Mezinárodní právo životního prostředí je souborem zásad, institutů, pravidel mezinárodního práva, které regulují ochranu životního prostředí v celosvětovém, regionálním měřítku i kosmickém prostoru. Mají pomoci ochránit biosféru před jejím podstatným zhoršením, zamezit porušování její rovnováhy a v současných podmínkách především zajistit trvale udržitelný rozvoj životního prostředí ” [6].

V mezinárodním právu jsou principy v různých konvencích a smlouvách uplatňovány v různé šíři. Základní principy mezinárodního práva životního prostředí uvádí následující text:
„Principem plátce je původce znečištění, princip nediskriminace, princip předběžné opatrnosti, princip sdílené, ale diferencované odpovědnosti, princip mezigenerační rovnosti ” [7].

Tímto bych rád uvedl několik základních definic, o kterých se budu v dalším textu zmiňovat:

1. Definice udržitelného rozvoje: „Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů" [8].

2. Definice ekosystému: „Ekosystém je funkční soustava živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase" [9].

3. Definice desertifikace: „Pojem desertifikace obecně zahrnuje všechny formy ničení přírodních zdrojů (půdy, vody, vegetace), které způsobuje člověk svou činností. Vznik či rozšiřování pouští je přímým důsledkem přetěžování citlivých stepních ekosystémů" [10].

4. Definice globalizace: „Globalizace je spontánní neřízený proces stále intenzivnější integrace zemí světa v jediném ekonomickém systému. Mezinárodní měnový fond příznačně definuje globalizaci jako rostoucí ekonomickou vzájemnou závislost zemí v světovém měřítku v důsledku rostoucího objemu a druhu přeshraničních transakcí zboží a služeb a toku mezinárodního kapitálu, jakož i rychlejšího a rozsáhlejšího šíření technologií" [11].

Mezřický při vyjmenovávání globálních problému lidstva odkazuje na J.F. Richarda a jeho knihu Pravé poledne, ve které jich 22 definuje: mír, globální oteplování, vyčerpávání rybího bohatství, digitální nerovnost, odlesňování, nedostatek vody, chudoba, vzdělávání, pandemie, přírodní katastrofy, daňový systém, technologická regulace, obchod s drogami, obchod, duševní vlastnictví, znečišťování moří, elektronické obchodování, migrace.

Biodiverzitou, desertifikací, změnou ekosystému, průmyslem, chudobou, tím vším se zabývá projekt ***Millennium Ecosystem Assessment*** - Hodnocení ekosystémů na přelomu tisíciletí.

Životním prostředím se v České republice zabývají především Ministerstvo životního prostředí, Česká informační agentura životního prostředí (Cenia), Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP), Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a řada neziskových organizací. Mezinárodními institucemi na ochranu přírody jsou WWF-Celosvětový fond pro přírodu, IUCN - Světový svaz ochrany přírody, UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Evropská

environmentální agentura (EEA), Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) a Program OSN pro životní prostředí (UNEP).

Stav životního prostředí je pravidelně předkládán vládou Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky ve formě Statistické ročenky životního prostředí ČR a Zprávy o životním prostředí.

1.1.1 Mezinárodní konference

„Mezinárodní konference jsou nejdůležitějšími mezinárodními orgány. Mezinárodní konferencí se rozumí shromáždění zástupců jednotlivých států zmocněných projednat a vyřešit určité otázky společného zájmu" [12].

Nejčastěji používáme termín konference a tvoříme jej podle místa, kde se konal. Například Vídeňský kongres, Pařížský kongres nebo Berlínský kongres. Konference mohou být politické, hospodářské, diplomatické a mírové. Svolávají se z iniciativy státu, většinou na jeho území. Mezinárodní konference se koná podle jednacího řádu, stát zastupuje prezident nebo ministr, na základě plné moci delegát. Plénum konference vydává právoplatné usnesení. Jednání řídí předseda, který svolává, zahajuje, ukončuje, řídí diskuzi, uděluje slovo, překládá návrhy, dohlíží nad hlasováním a nad dodržováním pravidel. Vlastní jednání se koná ve výborech, poté v plénu, kde dochází k hlasování o návrhu. Uplatňuje se zásada většinového usnášení. Hlasuje se povstáním, zmáčknutím tlačítka či zvednutím ruky. Hlasování bývá tajné či veřejné, pro návrh, proti návrhu nebo zdržením se. Musí být přítomno kvorum. Konference končí přijetím deklarace, podpisem závěrečného aktu, schválením textu, výzvou, doporučením nebo rezolucí. Výsledky konference shrnuje Závěrečný akt.

1.2 Vývoj práva životního prostředí do roku 1972

Mezinárodní právo životního prostředí se nachází v obyčejových pravidlech, ve smlouvách, dohodách a rezolucích. Ochrana životního prostředí, začátky moderního enviromentalismu se začala výrazně rozvíjet v **50. - 70. letech 20. století.**

,,Pod vlivem určitých skutečností, se odehrálo následující:

1. 172 vědců z 19 zemí světa požádali představitele OSN o zasádní kroky, které povedou ke zpomalení až zastavení populační exploze.
2. Publikace knihy Rachel Carsonové „*Mlčící jaro*“ (Silent Spring), která se zabývala důsledky obrovského nárůstu použití pesticidů v zemědělství. Varuje před dopady pesticidů na živočišné druhy a lidské zdraví. Na základě výsledků výzkumů prokazuje nereálnost představ o neomezené absorpční kapacitě prostředí. Kniha vyvolala velký ohlas především ve vědecké komunitě. /1962/
3. Zahájení Mezinárodního biologického programu za účasti řady zemí. V jeho průběhu byl shromážděn obrovský soubor dat, který byl významným zdrojem rozvoje vědecky založeného environmentalismu./1963/
4. Založení Environmentálního ochranného fondu s cílem dosáhnout zákaz používání DDT soudní cestou. /1967/
5. Celosvětový ohlas vyvolala rovněž kniha Paula Ehrlicha „Populační bomba“ (Population Bomb), která se zabývá vazbami mezi růstem světové populace, čerpáním zdrojů a životním prostředím. /1968/
6. K burcujícím publikacím patřila i kniha Garetta Hardina „*Tragedie společného*“ (The Tragedy of the Commons). Hardin v ní vysvětluje, že užívání společných (veřejných, obecních apod.) statků, jako jsou ovzduší a vodní prostředí, nemůže být omezeno obdobně, jako je tomu u soukromých statků – nelze je ohradit plotem jako soukromé vlastnictví. Jejich ochrana před nadměrným využíváním a znečištěním musí být zajištěna takovými nástroji, jako je legislativa nebo daně. Pro producenta musí být levnější omezit znečištění než jeho vypouštění do prostředí. /1968/
7. Italský průmyslník A.Peccei a skotský vědec A.King zakládají „Římský klub“(Club of Roma) – sdružoval (a sdružuje) vědce, podnikatele a veřejné činitele, podporující výzkum globálních problémů současnosti a budoucnosti. Cílem výzkumu bylo lepší pochopení fungování ekonomických, politických, sociálních a přírodních složek, které vytváří globální systém. /1968/.

V 60. letech došlo k řadě ekologických havárií a katastrof, které měly vliv na veřejné mínění a přístup společnosti k této tématice:

K nejvýznamějším patří havárie lodi Torrey Canyon u pobřeží Británie (1967), kde uniklo cca 117 000 tun kuwajtské ropy a ropné látky byly zaneseny až na severní

pobřeží Francie, nebo zjištění švédských vědců, že úmrtí ryb a dalších živých organismů v tisících jezer Švédska je důsledkem dálkového přenosu znečištění ovzduší ze západní Evropy.

Vlády některých zemí přijímaly dílčí opatření, která ale nemohla zajistit nezbytné radikální změny. Nárůst problémů, jejichž řešení zjevně přesahovala možnosti existujícího uspořádání světa, pokračoval. Množily se hlasy požadující mezinárodní spolupráci.

Pod rostoucím tlakem a z iniciativy Hospodářské a sociální rady rozhodlo Valné shromáždění OSN svou rezolucí z 3. 12. 1968 o svolání mezinárodní konference o životním prostředí, která se měla konat ve Stockholmu v roce 1972.

Charasterika tohoto období:

- rychlý ekonomický rozvoj v řadě zemí – znečištění životního prostředí
- růst povědomí světové veřejnosti o problémech životního prostředí,
- rozvoj nevládních environmentálních aktivit a uskupení
- vznik prvních environmentálních agentur a ministerstev životního prostředí
- formování environmentálních politik
- vznik nevládních environmentálních organizací a iniciativ
- rozhodnutí Valného shromáždění OSN o svolání první mezinárodní konference

V 60. a 70. letech došlo k určitým významným událostem, které měly vliv na následující vývoj:

- Uspořádání prvního Dne země formou mírumilovného pochodu, kterého se zúčastnilo přibližně 20 miliónů Američanů. /1970/
- Byla ustavena Rada na ochranu přírodních zdrojů jako profesionální organizace právníků a vědců s cílem působit ke zdokonalování environmentální politiky vlády USA. /1970/
- Činnost zahájila organizace Greenpeace v Kanadě, která vyhlásila agresivní agendu k zastavení ničení životního prostředí cestou občanského protestu a nenásilných akcí.

Na začátku 70. bylo často diskutováno o skutečnosti, že způsob ekonomického rozvoje není dlouhodobě udržitelný. Uvažovalo se o nutnosti zpomalení respektive

zastavení ekonomického růstu (koncept “nulového růstu“). Takové řešení však bylo pro málo rozvinuté země nepřijatelné” [13].

Jako východisko vidí Brownlie: „v aplikaci efektivních prováděcích (donucovacích- enforcement) systémů, které spočívají na vědeckém podkladu a jsou ekonomicky udržitelné, a které jsou plně integrovány do zákonných ustanovení a admistrativ” [14].

„Celosvětový ohlas měla i první zpráva Římského klubu, která se stala doslova světovým bestsellerem. Tato zpráva byla publikována pod názvem „Meze růstu“ (D.L.Meadows, a kol,1972) a měla charakter varovné prognózy. Byla založena na matematickém modelu, pomocí něhož byly zkoumány vztahy vzájemného působení mezi pěti proměnnými veličinami: obyvatelstvem, průmyslovou výrobou, zemědělskou výrobou, zásobami a čerpáním přírodních zdrojů, znečištěním prostředí.

Uvedené vztahy byly kvantifikovány a zkoumány v historickém vývoji – za období let 1900 až 1970. Na tomto základě byly odvozeny dlouhodobé tendence ve vývoji těchto veličin do roku 2100 a z nich byly odvozeny konkrétní závěry pro budoucnost. Autoři dospěli k závěru, že vzhledem k omezeným (limitujícím) přírodním zdrojům, není další ekonomický růst trvale udržitelný, naopak. Aby se předešlo tomuto vývoji, formulovali autoři následující podmínky:

- stabilizace obyvatelstva (vyrovnáním porodnosti a úmrtnosti),
- stabilizace investic do roku 1990 , poté jen prostou reprodukci, snížení spotřeby přírodních zdrojů na čtvrtinu na jednotku výroby,
- změny struktury HDP (od materiální spotřeby ke službám),
- snížení rozsahu znečišťování prostředí na 1/4 roku 1970,
- prodloužení životnosti předmětů dlouhodobé spotřeby, přesuny v investicích - růst podílu investic na kvalitu půdy.

Jako nástroj odstranění chudoby proto nevidí další ekonomický růst v chudých zemích, ale redistribuci příjmů a bohatství. Ačkoliv se požadavek “nulového růstu“ stal velmi “populární“, zejména u představitelů vyspělých zemí, právě posledně uvedenému závěru –nutnosti redistribuce – byla jimi v té době věnována jen malá pozornost.

V období příprav na světovou konferenci ve Stockholmu se uskutečnila 2. Ministerská konference 77 rozvojových zemí v Limě (1971). Deklarace z jednání

obsahovala řadu požadavků vůči průmyslově rozvinutým zemím, které označila za hlavní příčinu negativního vývoje kvality životního prostředí" [15].

Londýnská úmluva o zachování fauny a flóry v přirozeném stavu byla přijata v roce 1933. „Od 50. let se rozvíjí ochrana mořského prostředí (Londýnská úmluva pro zabránění znečišťování moře naftou z roku 1954, Úmluvou o zabránění mořskému znečišťování skládkou odpadů z roku 1972, Úmluvou o zabránění znečišťování z lodi z roku 1973). Sjednány byly rovněž regionální dohody o ochraně moří (např. Severního, Baltského či Středozemního)" [16].

V roce 1958 došlo ke kodifikaci mořského práva na Ženevské konferenci.

Ženevská konference přinesla následující úmluvy:

1. Úmluva o pobřežních vodách a pásmu souvislém
2. Úmluva o pevninské mělčině
3. Úmluva o volném moři
4. Úmluva o ochraně biologického bohatství volného moře

Tato snaha pak byla korunována sepsáním komplexní úpravy ochrany mořského prostředí proti všem druhům znečišťování v části XII., Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982, která nabyla platnosti roku 1994 .

Řeší veškeré otázky týkající se mořského práva, obsahuje 320 článků a 9 příloh. „Články 192-265 pojednávají o ochraně a zachování mořského prostředí (protection and preservation of the marine enviroment). Je zde uveden obecný závazek(general oblication) všech států chránit a zachovávat mořské prostředí(to protect and preserve the mrine onviroment, čl.192)" [17]. 17Čl.192 hovoří o obecná povinnost následovně: „Státy mají povinnost chránit a uchovávat mořské prostředí " [18].

Smlouva o Antarktidě 1959

Smlova řeší mezinárdněprávní odhranu Antarktidy. Na Smlouvu o Antarktidě navazuje Protokol o ochraně životního prostředí ke Smlouvě o Antarktidě, přijatý dne 4.10.1991. Státy se zavázaly k zákazu jaderných pokusů a zneškodňování jaderného materiálu. Antarktidu se stává přírodní rezervací, zasvěcenou vědě a míru.

1.3 Mezinárodní konferenci o životním prostředí ve Stockholmu z roku 1972

Valné shromáždění OSN dne 3.12.1968 svolalo mezinárodní konferenci o životním prostředí, která se týkající se globální ochrany životního prostředí. Konala se 5.-16.6.1972 ve Stockholmu. Účastnilo se 113 státu a vládních či nevládních institucí. Jednání byla složitá s ohledem na politickou situaci:

- studená válka, apartheid, Berlínská zeď
- chudý jih a bohatý sever
- snaha vyspělých států o zpomalení ekonomického růstu x snaha rozvojových států tuto skutečnost zvrátit

Výsledkem bylo schválení Deklarace o životním prostředí, Akčního plánu. Deklarace o životním prostředí je složena ze 7 preambulních odstavců a 25 operativních odstavců. Jednalo se o morální závazek. Do závěrečné Deklarace se podařilo rozvojovým zemím prosadit, že špatné životní prostředí je důsledkem hospodářské zaostalosti a je nutná pomoc těmto zemím. Bylo schváleno 26 zásad environmentální politiky, mající formu morálního závazku.

Operativní odstavce obsahují zásady, nejdůležitější z nich je zásada 1, která hovoří o základním právu na svobodu, rovnost a uspokojivé životní podmínky v takovém životním prostředí, které mu dovoluje žít důstojně a v blahobytu. Práva na životní prostředí považujeme za lidské právo.

čl.1:

„Každý člověk má základní právo na svobodu, rovnost, přiměřené životní podmínky v takovém životním prostředí, jež dovoluje důstojný a zdravý život, a každý má vlastní jedinečnou povinnost chránit a zlepšovat životní prostředí pro generace současné i budoucí”[19].

Neméně podstatnou je také zásada 21 podle níž mají státy právo k těžbě svých vlastních surovin, není-li to v rozporu s politikou životního prostředí. Samozřejmě ve své svrchovanosti a Charty OSN. Tato činnost nesmí způsobit škody na životním prostředí jiného státu či státu třetího.

1.3.1 UNEP - Program OSN pro životní prostředí

United Nations Enviroment Programme.

UNEP vznikl rozhodnutím 27. zasedání Valného shromáždění OSN č. 2997 z 15. 12. 1972 na základě podkladů Konference o životním prostředí ze Stockholmu.

„Cílem Programu OSN pro životní prostředí je stimulovat a koordinovat akce na ochranu životního prostředí především na mezinárodní úrovni a poskytovat podklady pro rozhodování příznivé životnímu prostředí. UNEP se již od svého vzniku zabývá ochranou atmosféry, opatřením proti změně klimatu, poškozováním ozonové vrstvy a znečišťováním ovzduší, ochranou kvality vod, oceánů a mořských pobřeží, opatřením proti odlesňování a rozšiřování pouští, ochranou biologické rozmanitosti, uplatňování technologií nenarušujících životní prostředí, zpracování odpadů a zacházení s chemikáliemi způsoby nepoškozujícími životní prostředí a ochrana lidského zdraví”[20].

Pro podporu UNEPU byly založeny:

1. mezinárodní informační systém INFOTERRA (http://www.unep.org/infoterra/)
2. vznikly systémy pro životní prostředí GEMPS (http://www.ec.gc.ca/inre-nwri/)
3. EARTHWATCH (http://www.unep.ch/earthw.html)
4. GRID
5. IRTPC (www.chem.unep.ch/irptc)

Jak už jsem výše zmínil UNEP má za cíl spolupráci, ochranu životního prostředí a zlepšování životní úrovně, bez nepříznivého dopadu pro další generace. Dále pak podporu, organizaci, informovanost týkající se ochrany životního prostředí.

UNEP

Orgány organizace jsou: jsou řídící rada, globální fórum ministrů životního prostředí, Výbor stálých představitelů. Členy Rady volí Valné shromáždění OSN na 4leté období.

Základní charakteristika:

Výkonný ředitel je pan Klaus Töpfer.

UNEP financuje Fond pro životní prostředí.

Má 58 členů, 605 zaměstnanců a rozpočet činil v roce 2003-2004 130 milionů USD. Organizace má sídlo v United Nations Avenue, Gigiri, P.O. Box 30552, Nairobi, Keňa.

Na environmentální politice se podílejí i další instituce:

1. Světová banka-World Bank-WB
2. Světová obchodní organizace-World Trade Bank-WTB
3. Mezinárodní měnový fond-International Monetary Fund, IMF
4. EU
5. Státy
6. Mezinárodní oganizace- OECD, NAFTA, G7(8)
7. Nevládní organizace

Úmluvy, které vznikly na základě UNEP 21:

1. Ramsarská úmluva (sídlo sekretariátu při OSN-UNESCO, Gland, Švýcarsko)

„Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva, Ramsar, 1971

Convention on Wetlands of International Importance Especially as Waterfowl Habitat

2. Úmluva O světovém dědictví (WH)- (sídlo sekretariátu při OSN-UNESCO, Paříž, Francie) Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, Paříž, 1972

Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage

3. Washingtonská úmluva (CITES)-(sídlo sekretariátu při OSN-UNEP, Ženeva, Švýcarsko). Úmluva o mezinárodním obchodě ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin, Washington, 1973.

Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora

4. Bonnská úmluva (CMS)-(sídlo sekretariátu při OSN-UNEP, Bonn, Německo)

Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů, Bonn, 1979

Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals

5. Dohoda o netopýrech (EUROBAT)- (sídlo sekretariátu Bonn, Německo). Dohoda o ochraně netopýrů v Evropě, Londýn, 1991

6. Bernská úmluva (při Radě Evropy,Štrasburk, Francie). Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť, Bern, 1979

7. Úmluva o biodiverzitě (CBD)-(sídlo sekretariátu při OSN, Montreal, Kanada. Úmluva o biologické rozmanitosti, Rio de Janeiro, 1992

Shrnutí historického vývoje:

V 70. letech došlo ke kladnému a pozitivnímu vývoji týkající se ochrany životního prostředí, enviromentalistiky, třebaže výsledky konference určitě nesplnili daná očekávání. Došlo ke schválení Programu OSN pro životní prostředí, Akčního plánu, kde byly přijaty zásady a principy ochrany životního prostředí, byla přijata řada mezinárodních smluv na ochranu životního prostředí a byly sepsány hlavní problémy ochrany životního prostředí.

1.4 Vývoj práva životního prostředí po roce 1972

V této podkapitole se budu zabývat vývojem práva životního prostředí po roce 1972 až do Mezinárodní konference o životním prostředí v Rio de Janeiro 1992.

V 80. letech dochází k rozpadu východního bloku, chudobě v Africe, nárůstu počtu uprchlíků, což kontrastuje s vývojem ve vyspělých zemích.

V 80.letech byla založena organizace Mezinárodní unie pro ochranu přírody a přírodních zdrojů-International Union for Conservation of Nature - **IUCN**.

IUCN byla vydána „Strategie zachování světa“ (WSC-World Conservation Strategy). V dokumentu “Světová strategie“ byl poprvé uveden termín udržitelný rozvoj. Dokument byl vydán v kooperaci WWF a UNEP.

Mezinárodní unie pro ochranu přírody objasňuje nejnaléhavější problémy životního prostředí a rozvoje.

1.4.1 Dokumenty přijaté v 80. letech

Právo životního prostředí v 80. letech ovlivnily následující dokumenty:

1. Dokument nazvaný „Sever:Jih – Program pro přežití“ (North:South – A Programme for Survival).

Vytvořený nezávislou komisí respektovaných a uznávaných politiků a ekonomů, označovanou také jako Brandtova zpráva. Předsedou byl Willy Brandt -bývalý kancléř západního Německa.

2. Úmluva o ochraně ozónové vrstvy – Convention for the Protection of the Ozone Layer tzv. Vídeňské úmluvy (1985).

Emise chlorofluorovaných uhlovodíků (CFCs) uvolňují chlór, který proniká do stratosféry a působí na ozónovou vrstvu. Ozónová vrstva chrání zemi nad nadměrným ultrafialovým zářením. V Úmluvě jsou uvedeny povinnosti států týkající se životního prostředí a ochrany lidského zdraví při poškození ozonové vrstvy. Vědci Molina a Rowland napsali v roce 1974 článek v časopise Nature o škodlivosti CFCs.

„Ozónová díra vzniklá na základě průmyslových výfukových plynů a freónových rozprašovačů vede k těžkým ohrožením na zdraví a ke změnám klimatu, skleníkový efekt” [22].

„Smluvní strany se podle této úmluvy zavazují učinit opatření k ochraně lidského zdraví a životního prostředí proti škodlivým účinkům, které jsou výsledkem nebo pravděpodobně budou výsledkem lidské činnosti, která pozmění nebo pravděpodobně pozmění ozónovou vrstvu (čl.2 odst.1) ” [23].

Největší ozónová díra je nad Antarktidou, snímek byl pořízen 24.září 2006 [24]:

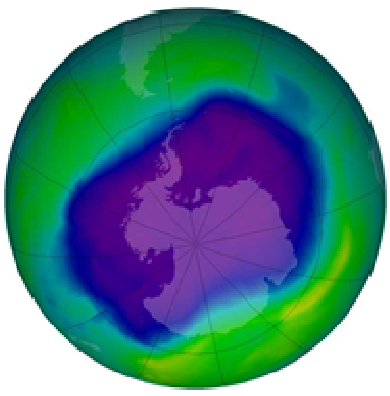

3. První prováděcí Protokol o látkách, které porušují ozónovou vrstvu – tzv. Montrealský protokolu-Montreal Protocol on Substances that Deplete te Ozone Layer (1987).

Protokol přijalo 187 států a týká se 96 sloučenin, které negativně působí na ozón. Protokol říká, že látky jako chlorfluoruhlovodíků (CFC), halony, tetrachlormethan a methylchloroform mají být vyřazeny.

4. Ustavení Světové komise pro prostředí a rozvoj (1983) a přijetí její Zprávy (1987).

Valné shromáždění rozhodlo o vytvoření Světové komise pro prostředí a rozvoj World Commission on Environment and Development (WCED)-1983. V čele stála Gro Harlem Brundtlandovou. Ve zprávě Naše společná budoucnost- Our Common Future byla definována klasické definice udržitelného rozvoje: „Trvale udržitelný rozvoj je rozvoj, který uspokojuje potřeby současnosti bez ohrožení možnosti budoucích generací uspokojovat své vlastní potřeby" [25]. Komise se kriticky vyjadřovala o stavu životního prostředí. V roce 1987 vydala Zprávu o trvale udržitelném vývoji- Report of the World Commission on Environment and Development. Zabývá se globálními problémy, životním prostředím, institucemi, vlastním kapitálem, chudobou. Důraz se klade především na spravedlnost.

Připojuji definici Udržitelného rozvoje:

„Udržitelný rozvoj znamená: Proces změn, ve kterém využívání zdrojů, směřování investic, orientace technologického rozvoje a institucionální změny jsou v souladu s budoucností stejně jako současným potřebám" [26].

5. Ustavení Mezivládního panelu o klimatické změně - Intergovenal panel on climal change (IPCC) v roce 1988.

Je sdružením vědců z celého světa zabývající se změnami klimatu.
Mezivládního panelu o klimatické změně- Intergovenal panel on climal change vznikl na základě popudu Generálního shromáždění OSN, založen byl Světovou meteorologickou organizací (WMO) a Environmentálním programem spojených národů (UNEP). Hlavním důvodem je hodnocení problémů změny klimatu.
IPCC vytvořila několik dokumentů-hodnotících zpráv týkající se změny klimatu.

6. Předložení První hodnotící zprávy IPCC - IPCC First Assessment Report (1990). Vznik Rady pro mezivládní vyjednávání o Rámcové úmluvě o klimatické změně OSN .

„Jednou z hlavních aktivit IPCC je příprava komplexních hodnotících zpráv o stavu vědeckých, technických a socioekonomických znalostí o změně klimatu, její příčiny, případné dopady a strategiím" [27].

Čl.2 První hodnotící zprávy IPCC- IPCC First Assessment Report (1990) říká, že cílem je stabilizace koncentrací skleníkových plynů, tak, a by nedošlo k poškození lidského zdraví a životního prostředí.

IPCC se skládá ze 3 specializovaných skupin:

1. se zabývá fyzikální základy změny klimatu.
2. se zabývá dopady změn klimatu
3. se zabývá zmírněním dopadů změny klimatu

Hodnotící zprávy o IPCC:

-IPCC First Assessment Report (1990)

-IPCC Second Assessment Report (1995)

-IPCC Third Assessment Report (2001)
-IPCC Fourth Assessment Report (2007)

IPCC vydává následující dokumenty:

1.První hodnotící zpráva IPCC 1990 (FAR):
„Pracovní skupina I: Vědecké hodnocení změny klimatu,
Pracovní skupina II: Posuzování vlivů na změny klimatu,
Pracovní skupina III: První hodnotící zpráva
1992-Doplňkové zprávy: Dodatečnou zprávu IPCC vědeckého posouzení, Dodatečnou zprávu IPCC posuzování vlivů, IPCC 1990 a 1992 Hodnocení

2.Druhá hodnotící zpráva IPCC: Klimatické změny 1995 (SAR):
Pracovní skupina I: Věda o změně klimatu
Pracovní skupina II: Adaptace a zmírňování změny klimatu: vědecko-technické analýzy
Pracovní skupina III: Hospodářské a sociální aspekty změny klimatu, IPCC Druhé hodnocení.

3.Třetí hodnotící zpráva IPCC: Klimatické změny 2001 (TAR):
Pracovní skupina I: Vědecký základ
Pracovní skupina II: Dopady, adaptace a zranitelnost
Pracovní skupina III: Zmírnění, Souhrnná zpráva

4.Čtvrtá hodnotící zpráva IPCC: Klimatické změny 2007 (AR4) :
Prohlášení o tání himalájských ledovců
Pracovní skupina I- Fyzikální základ
Pracovní skupina II: Zmírňování změny klimatu, Souhrnná zpráva AR4" [28].

IPPC uvedla, že od roku 1900 stoupla hladina moří o 10-20 cm, výška ledu v Severním ledovém oceánu se zmenšuje, více než 46 miliónů lidí je ohroženo mořskými záplavami a bouřemi. Jestliže dojde ke zvýšení mořské hladiny o 5 centimentrů bude postiženo 92 miliónů lidí a v případě nárustu hladiny o dalším 10 centimentrů by to bylo dokonce 118 miliónů lidí.

7. Rozhodnutí o konání Světového summitu v Rio de Janiero v roce 1992.

Konference OSN o životním prostředí a rozvoji-United Nations Conference on Environment and Development-UNCED-Earth Summit.

Na právo životního prostředí mělo v 90. letech vliv několik významných skutečností:

1. Válka v Perském zálivu
2. Rozpad východoevropských státu socialistického bloku
3. AIDS, malárie, přírodních katastrof

Nyní bych rad uvedl několik významných úmluv a vztahujících se na právo životního prostředí :

- Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin 1975
- Světová charta na ochranu přírody 1982
- Úmluva o včasném oznamování jaderných nehod 1986
- Úmluva o pomoci v případě jaderné nebo radiační nehody 1986
- Úmluva OSN o boji proti šíření pouští, zejména afrických, postižených úporným suchem Úmluva proti desertifikaci č. 53/2002 Sb. m.s., platná od roku 1996
- Úmluva OSN o právu využívání mezinárodních toků pro neplavební účely 1997

2 Konference OSN v Rio de Janeiro 1992

United Nations Conference on Environment and Development-UNCED-Earth Summit Rio de Janeiro 1992

Valné shromáždění OSN svolalo 3.-14.6.1992 druhou celosvětovou konferenci o životním prostředí a rozvoji do Rio de Janeira. Mimo celosvětové konferenci o životním prostředí a rozvoji se zde konaly vědecké konference a umělecké výstavy. Většina státu byla zastoupena nejvyššími představiteli, jednalo se o největší mezivládní konferenci na úrovni vlád. Zúčastnilo se ji 172 států, 108 na úrovni hlav států nebo předsedů vlád. Pořadatelem byl sekretariát UNCED, generálním tajemníkem konference byl Maurice Strong F. z Kanady, který vyslovil myšlenku, že se jedná o historický okamžik pro lidstvo.

Konference se zúčastnilo 2400 se zástupců nevládních organizací (NGO), 17.000 lidí se zúčastnilo fóra (Global Forum) z nevládních organizací. Hlavním tématem konference se stalo životní prostředí a udržitelný rozvoj. Bylo připraveno podepsání pěti významných dokumentů a úmluv, Deklarace z Rio de Janeira o životním prostředí a udržitelném rozvoji, Agenda 21, Právně nezávazné autoritativní prohlášení k principům globální dohody o využívání, ochraně a trvale udržitelném rozvoji všech typů lesů-Zásady obhospodařování lesů, Rámcové úmluvě OSN o klimatických změnách a Úmluvě o biodiverzitě.

3 Dokumenty přijaté na konferenci v Rio de Janeiro

Na konferenci v Rio de Janeioro byly přijaty následující dokumenty:

1. Deklarace o životním prostředí a rozvoji
2. Agenda 21
3. Úmluva o ochraně biologické rozmanitosti
4. Ochrana biodiverzity a přírodních zdrojů
5. Rámcová úmluva o změně klimatu
6. Zásady obhospodařování lesů

3.1 Deklarace o životním prostředí a rozvoji

Declaration on Environment and Development

Deklarace o životním prostředí a rozvoji byla původně označena za Chartu Země. Účastníci se na začátku konference shodli na potvrzení Deklarace o životním prostředí ze Stockholmu a rozhodli se na vytvoření nových lepších vztahů. Přijatá Deklarace vidí Zemi jako celek, pospolité společenství, jehož ochrana je nutná. Je složena z 27 článků a jsou v ní uvedeny nové právní zásady:

„Princip předběžné opatrnosti, požadavek na zahrnutí nákladů na ochranu životního prostředí do cen výrobků, sdílení informací a uvědomování o mimořádných událostech, které by mohly mít vliv na životní prostředí, hodnocení důsledků lidské činnosti na životní prostředí"[29].

<u>Zásady přijaté na Mezinárodní konferenci v Rio de Janeiro:</u>

Zásada 1 - Lidské bytosti stojí v ohnisku zájmu o trvale udržitelný rozvoj. Mají právo na zdravý a produktivní život, který je v souladu s přírodou.

Zásada 2 - V souladu s Chartou OSN a se zásadami mezinárodního práva mají státy plné právo užívat své vlastní zdroje ve shodě s vlastní politikou péče o životní prostředí a rozvoj a zároveň jsou zodpovědné za to, aby činnosti, které spadají pod jejich

jurisdikci nebo kontrolu, nepoškozovaly životní prostředí jiných států nebo území, která pod jejich státní jurisdikci nespadají.

Zásada 3 - Právo na rozvoj musí být naplňováno tak, aby odpovídalo potřebám současných a budoucích generací, pokud jde o stav životního prostředí.

Zásada 4 - V zájmu dosažení trvale udržitelného rozvoje musí ochrana životního prostředí tvořit nedílnou součást procesu rozvoje a nemůže být chápána odděleně.

Zásada 5 - Všechny státy a všechny národy musejí spolupracovat na základním úkolu odstranění chudoby, což je neodmyslitelný předpoklad pro trvale udržitelný rozvoj; musejí spolupracovat tak, aby se zmenšovaly rozdíly v životní úrovni a aby se více vycházelo vstříc potřebám většiny lidí na zeměkouli.

Zásada 6 - Obzvláštní pozornost musí být věnována zvláštnímu postavení a potřebám rozvojových zemí, především těch nejméně rozvinutých a těch, jež jsou v oblasti životního prostředí nejzranitelnější. Mezinárodní akce na poli životního prostředí a rozvoje by též měly odpovídat zájmům a potřebám všech zemí.

Zásada 7 - Státy musejí spolupracovat v duchu globálního partnerství tak, aby bylo možné uchovávat, chránit a obnovovat zdraví a integritu ekosystémů na zemi. Vzhledem k odlišné míře, jíž státy přispívají ke globálnímu zhoršování stavu životního prostředí, mají tyto státy společnou, ale diferencovanou zodpovědnost. Vyspělé země uznávají svou odpovědnost za snahu o trvale udržitelný rozvoj, berouce v úvahu důraz, který jejich společnosti kladou na otázky globálního životního prostředí s ohledem na technologické a finanční zdroje, které mají k dispozici.

Zásada 8 - S cílem dosáhnout udržitelného rozvoje a lepší kvality života pro všechny lidi by státy měly omezit a vyloučit neudržitelné modely výroby a spotřeby a zavádět vhodná demografická opatření.

Zásada 9 - Státy by měly spolupracovat tak, aby byly posíleny jejich vlastní schopnosti dosáhnout trvale udržitelného rozvoje; budou proto zvyšovat vzájemné porozumění formou výměny vědeckých a technologických poznatků, klást důraz na rozvoj, přizpůsobování, rozšiřování a transfer technologií. Včetně technologií nových a inovovaných.

Zásada 10 - Otázky životního prostředí se nejlépe řeší za účasti všech zainteresovaných občanů na všech úrovních. Na národní úrovni musí mít každý jednotlivec řádný přístup k informacím týkajícím se životního prostředí, které jsou v držení úřadů, včetně informací o nebezpečných látkách a činnostech probíhajících v jejich společenství; musí mít také možnost se podílet na rozhodovacím procesu. Státy musejí podporovat a napomáhat rozvoji vědomí a účasti veřejnosti tím, že budou v širokém měřítku zpřístupňovat informace. Musí být umožněn efektivní přístup k právním a administrativním aktům, včetně vyrovnání a odškodnění.

Zásada 11- Státy musejí vytvořit účinnou legislativu týkající se životního prostředí. Ekologické normy, cíle a priority řízení péče o životní prostředí by měly odrážet ty kontexty životního prostředí a rozvoje, ke kterým se vztahují. Normy používané v jedné zemi nemusejí být vhodné pro jinou zemi, především se to týká zemí rozvojových, neboť jim mohou způsobit nečekané ekonomické a sociální výdaje.

Zásada 12- Státy by měly spolupracovat s cílem vytvořit opěrný a otevřený mezinárodní ekonomický řád, který by vedl ve všech zemích k ekonomickému růstu a trvale udržitelnému rozvoji, a tím by umožnil lepší řešení problémů poškozování životního prostředí. Ekologicky cílená opatření v obchodní politice by neměla být prostředkem svévolné nebo neoprávněné diskriminace nebo skrytého omezování mezinárodního obchodu. Je třeba se vyhýbat jednostranným akcím, jejichž cílem je vypořádat se s ekologickými dopady, které jsou mimo jurisdikci dovážející země. Environmentální opatření řešící globální ekologické problémy nebo problémy přesahující hranice států by měla být pokud možno přijímána na základě mezinárodního konsensu.

Zásada 13- Státy musejí vytvořit vlastní právní systém týkající se závazků a náhrad poskytovaných obětem znečištění nebo jiných ekologických škod. Státy musejí také urychleně a rozhodnějším způsobem spolupracovat na dalším rozvíjení mezinárodního práva týkajícího se závazků a náhrad za negativní účinky ekologických škod, způsobených oblastem mimo jurisdikci těchto států aktivitami provozovanými v rámci jejich vlastní jurisdikce nebo kontroly.

Zásada 14- Státy by měly rozvíjet účinnou spolupráci s cílem znesnadnit nebo zabránit přemisťování a přenosu aktivit a látek, které způsobují vážné ekologické škody, nebo jsou pokládány za škodlivé lidskému zdraví.

Zásada 15- Státy musejí za účelem ochrany životního prostředí přijímat podle svých schopností preventivní přístupy. Tam, kde hrozí vážná nebo nenapravitelná škoda, nesmí být nedostatek vědecké jistoty zneužit pro odklad účinných opatření, která by mohla zabránit poškození životního prostředí.

Zásada 16 - Státní úřady by měly usilovat o to, aby při výdajích na životní prostředí byly brány v úvahu mezinárodní souvislosti, aby byly využívány ekonomické nástroje a aby bylo dodržováno pravidlo, že náklady související se znečištěním by měl v zásadě nést znečišťovatel; přitom by měl být brán ohled na veřejný zájem a neměly by být narušovány mezinárodně obchodní vztahy a investiční aktivity.

Zásada 17- Hodnocení vlivu činností na životní prostředí (EIA) jako nástroj uplatňovaný na celostátní úrovni musí být aplikováno na ty navrhované aktivity, které by pravděpodobně mohly mít závažný negativní dopad na životní prostředí a které jsou předmětem rozhodování odpovídajících státních orgánů.

Zásada 18 - Státy musejí okamžitě uvědomit jiné státy o jakékoli přírodní katastrofě, která by pravděpodobně mohla vyvolat náhlé škodlivé účinky na životním prostředí těchto států. Mezinárodní společenství musí vynaložit veškeré úsilí, aby pomohlo takto postiženým zemím.

Zásada 19 - Státy musejí předem a včas uvědomit a řádně informovat druhé potenciálně postižené státy o aktivitách, které mohou mít závažné negativní ekologické účinky přesahující hranice státu, a musejí s těmito státy včas a v dobré víře věc konzultovat.

Zásada 20 - Ženy sehrávají důležitou úlohu v péči o životní prostředí a v rozvoji. Jejich plné uplatnění je tedy zásadní podmínkou pro dosažení trvale udržitelného rozvoje.

Zásada 21 - Tvůrčí schopnosti, ideály a odvaha mladých lidí v celém světě musejí být mobilizovány s cílem vytvořit globální partnerství, jež by umožnilo dosažení udržitelného rozvoje a zajištění lepší budoucnosti pro všechny lidi.

Zásada 22 - Domorodé obyvatelstvo a jeho společenství a další místní společenství hrají díky svým znalostem a tradičním zvyklostem důležitou roli v ochraně a rozvoji životního prostředí. Státy by měly uznávat a podporovat jejich identitu, kulturu a zájmy, a tak jim umožnit zapojení do úsilí o dosažení trvale udržitelného rozvoje.

Zásada 23 - Životní prostředí a přírodní zdroje utlačovaných, ovládaných a okupovaných národů musejí být chráněny.

Zásada 24 - Válečné aktivity jsou pro udržitelný rozvoj nutně destruktivní. Proto musejí státy i v dobách ozbrojených konfliktů respektovat mezinárodní právo zajišťující ochranu životního prostředí a v případě potřeby spolupracovat na jeho dalším rozvoji.

Zásada 25 - Mír, rozvoj a ochrana životního prostředí jsou na sobě vzájemně závislé a neoddělitelné.

Zásada 26 - Státy musejí řešit své spory týkající se životního prostředí mírovou cestou a vhodnými prostředky v souladu s Chartou OSN.

Zásada 27 - Státy a národy musejí v dobré víře a v duchu partnerství spolu- pracovat na plnění zásad zakotvených v této Deklaraci a na dalším rozvíjení mezinárodního práva v oblasti trvale udržitelného rozvoje" [30].

3.2 Agenda 21

Agenda 21 je akční plán a patří mezi nejdůležitější dokument, který na konferenci vznikl. Agenda 21 obsahuje 40 kapitol a 500 stran. Patří mezi nejdůležitější dokumenty přijatých UNCED a upravuje otázku udržitelného rozvoje. Rozvádí principy z Deklarace, modely chování a postupů k trvale udržitelnému rozvoji na základě vědeckých doporučení. Preambule se zabývá důvody existence takového dokumentu.

Obsah dokumentu Agenda 21

1. Preambule

ČÁST I. SOCIALNÍ A EKONOMICKÁ DIMENZE

2. Mezinárodní spolupráce na urychlení udržitelného rozvoje v rozvojových zemích a související domácí politiky.

3. Boj proti chudobě.

4. Změna spotřeby.

5. Demografický vývoj a udržitelnost.

6. Ochrana a podpora lidských hygienických podmínek.

7. Podpora udržitelného rozvoje lidských sídel.

8. Začleňování problematiky životního prostředí a rozvoj při rozhodování.

ČÁST II. ZACHOVÁNÍ A ŘÍZENÍ ZDROJŮ URČENÝCH NA ROZVOJ

9. Ochrana ovzduší

10. Integrovaný přístup k plánování a řízení pozemních zdrojů.

11. Boj proti odlesňování.

12. Správa ekosystémů: boj proti desertifikaci a suchu.

13. Správa ekosystémů: udržitelný rozvoj horských oblastí.

14. Podpora udržitelného rozvoje zemědělství a rozvoj venkova.

15. Ochrana biologické rozmanitosti.

17. Ochrana oceánů, všech druhů moří, včetně uzavřených a částečně uzavřených moří a pobřežních oblastí a ochrana, racionální využívání a rozvoj živých mořských zdrojů.

18. Ochrana kvality a zásob sladkovodních zdrojů: aplikace integrovaných přístupů k rozvoji, řízení a využívání vodních zdrojů.

19. Ekologicky šetrné nakládání s toxickými a chemickými látkami, včetně prevence proti nezákonné mezinárodní přepravě toxických a nebezpečných výrobků.

20. Ekologicky šetrné nakládání s nebezpečnými odpady, včetně prevence proti nezákonné mezinárodní přepravě nebezpečných odpadů.

21. Nakládání s pevnými odpady a s odpadními vodami, problémy s tím související.

22. Bezpečné a environmentálně šetrnější nakládání s radioaktivními odpady.

ODDÍL III. POSÍLENÍ ROLE HLAVNÍCH SKUPIN

23. Preambule

24. Udržitelný rozvoj žen.

25. Děti a mládež v udržitelném rozvoji

26. Uznání a posílení role domorodých lidí a jejich komunit.

27. Posílení úlohy nevládních organizací: Partneři pro udržitelný rozvoj.

28. Iniciativy místních úřadů na podporu Agendy.

29. Posílení role zaměstnanců a jejich odborů.

30. Posílení úlohy průmyslu a obchodu.

31. Vědecká a technologická komunita.

32. Posílení role zemědělců.

ODDÍL IV. PROSTŘEDKY PRO USKUTEČNĚNÍ AGENDY 21

33. Finanční zdroje a mechanismy

34. Převod technologie šetrné k životnímu prostředí, spolupráce a budování kapacit

35. Věda pro udržitelný rozvoj

36. Podpora vzdělávání, veřejného povědomí a školení

37. Národní mechanismy a mezinárodní spolupráce při budování kapacit v rozvojových zemích

38. Mezinárodní institucionální uspořádání

39. Mezinárodní právní nástroje a mechanismy

40. Informace pro rozhodování" [31].

Nyní uvádím **obsah Agendy 21 ve zjednodušené formě:**

1. část (kapitoly 1-8) se zaobírá cíli Agendy, konkrétně změnou spotřeby a životního stylu-otázkami chudoby, zdraví, demografie, lidských sídel.

2.část (kapitoly 9-22) řeší globálně všechny oblasti životního prostředí- atmosféra, deštné pralesy, oceány, radioaktivní odpad, biodiverzita.

3.část (kapitoly 23-32) pojednává o osobách - ženská hnutí, ochrana dětí, dělníci a zemědělci v rozvojových zemích.

4.část (kapitoly 33-40) hovoří o prostředcích k docílení výsledků Agendy- financování projektů, právní mechanismy, veřejná informovanost.

Místní agenda 21 (MA21)

Místní agenda 21 (MA21) se snaží naplňovat udržitelný rozvoj na místní úrovni.

„MA21 je nástroj ke zlepšování kvality veřejné správy, strategického řízení, zapojování veřejnosti a budování místního partnerství, s cílem podpořit systematický postup k udržitelnému rozvoji na místní či regionální úrovni"[32].

3.3 Úmluva o ochraně biologické rozmanitosti

Úmluva o ochraně biologické rozmanitosti-Convention on Biological Diversity-CBD

Týká se ochrany biologické rozmanitosti, biodiverzity, která znamená rozmanitost všech organismů včetně suchozemských, mořských a jiných vodních ekosystémů. Zahrnuje biodiverzitu v rámci druhů, mezi druhy i diverzitu ekosystémů.

CBD se skládá ze 42 článků 2 příloh a klade si za cíl ochranu biologické rozmanitosti.

Nejvyšším rozhodovacím orgánem je konference smluvních stran (COP). Konference smluvních stran stanovuje systém fungování a cíle CBD. Vytváří pomocné orgány a přijímá změny, vytváří přílohy a protokoly k CBD. Sekretariát pořádá a zajišťuje konání konference, výkon funkcí a činností, které jsou mu přiděleny a publikuje zprávy o své činnosti. Zřízeny byly i další orgány: Poradní orgán pro vědecké, technické a technologické záležitosti (SBSTTA), ta ustavuje skupiny pro řešení průřezových otázek (AHTEG).

Článek 1 Úmluvy o ochraně biologické rozmanitosti:

„Úmluva dále sleduje trvale udržitelné využívání složek biodiverzity a spravedlivé a rovnoměrné rozdělení přínosů plynoucích z využívání genetických

zdrojů a odpovídajícího předávání příslušných technologií při zohledňování všech práv na tyto zdroje a technologie, včetně odpovídajících způsobů financování" [33].

„The objectives of this Convention, to be pursued in accordance with its relevant provisions, are the conservation of biological diversity, the sustainable use of its components and the fair and equitable sharing of the benefits arising out of the utilization of genetic resources, including by appropriate access to genetic resources and by appropriate transfer of relevant technologies, taking into account all rights over those resources and to technologies, and by appropriate funding" [33].

Cíle Úmluvy o ochraně biologické rozmanitosti jsou: biologická rozmanitost, využívání jejich složek, přístup ke genetickým zdrojům a jejich přerozdělování.

Vláda ČR přijala cíle Úmluvy jako Strategii ochrany biologické rozmanitosti. Dokument o ochraně biodiverzity schválila dne 25.5 2005. Jedná se o první dokument, který pojednává o ochraně biodiverzity v České republice.

3.4 Ochrana biodiverzity a přírodních zdrojů

„Většina ekonomických činností se neobejde bez přírodních zdrojů a nevyhnutelně proto ovlivňují stav ekosystémů naší planety. Nadužívání přírodního bohatství již dosáhlo úrovně, kdy mnohé z ekosystémů nedokáží obnovovat vzniklé škody a přestávají fungovat. Dotýká se to i lidí, kteří jsou na těchto ekosystémech závislí. Řetězovou reakci, kterou vyvolává zhoršování životního prostředí, není vždy možné rozeznat tak bezprostředně, jako například když vykácení lesů na svazích hor vede k záplavám v údolích. Důsledky zhoršování životního prostředí se často projevují daleko od zdroje problému. Příkladem mohou být emise skleníkových plynů způsobující zvýšení hladiny v jižním Tichomoří.

Ať už je řeč o úbytku ryb v oceánech, ztrátách úrodné vrstvy půdy v zemědělských oblastech, vedoucí ke snižování výnosů či o znečištění potoků a řek znemožňující jejich použití jako zdroje pitné vody, jsou poškozené ekosystémy vždy důležitou dílčí příčinou chudoby, přírodních katastrof, hladu a nemocí všude na světě.

Klíčové statistické údaje:

Rozšiřování pouští postihuje téměř čtvrtinu celkové rozlohy pevninské rozlohy a téměř sedmdesáti procentům suchých oblastí hrozí další snižování jejich kvality. Příčinou šíření pouští (desertification) často bývá nadměrné vypásání nebo nadměrné vytěžování. Šíření pouští má přímou souvislost s chudobou venkovských oblastí a rizikem hladomoru. Těmto rizikům musí čelit více než miliarda lidí ve 100 zemích světa.

Horské oblasti jsou zdrojem sladké vody pro téměř polovinu světové populace. Horské ekosystémy jsou však ohroženy táním ledovců, kácením lesů a neudržitelným využíváním půdy.

V průběhu minulého desetiletí zmizelo ze zemského povrchu přes 94 milionů hektarů lesů, to je plocha větší než rozloha Venezuely. Tempo odlesňování je nejvyšší v tropických oblastech rozvojových zemí, z nichž za poslední desetiletí zmizely přes 4 procenta lesního porostu.

Více než polovina pobřežních ekosystémů je poškozena v důsledku lidské činnosti. V Evropě se jedná o 80 procent a v Asii 70. Kolem 80 procent znečištění moří pochází z pevninských zdrojů. V rozvojových zemích je více než 90 procent kanalizačního odpadu a 70 procent průmyslových odpadních vod vypouštěno bez jakékoli úpravy do povrchových vodních zdrojů.

Na rybolovu přímo či nepřímo závisí život zhruba 400 milionů lidí. Více než čtvrtina rybolovných oblastí je přetěžována a polovina je využívána na samé hranici únosnosti. Celkově je v 75 procentech rybolovných oblastí nutno učinit okamžitá opatření, která musí vést ke zmrazení či omezení rybolovu, chceme-li zajistit možnosti rybolovu pro budoucnost.

Téměř čtvrtina korálových útesů byla nevratně zničena a dalším 20 až 30 procentům hrozí zničení v průběhu příštích 10 let. Korálové útesy jsou přitom klíčovou součástí mořského potravinového řetězce.

Koncentrace oxidu uhličitého v zemské atmosféře výrazně stoupla oproti stavu před začátkem průmyslové éry. Oxid uhličitý je jedním z hlavních faktorů skleníkového

efektu. Nejméně jedna třetina oxidu uhličitého vypuštěného do atmosféry v posledních letech zůstane v atmosféře ještě za 100 let.

Podle zprávy Mezivládního panelu pro klimatické změny (IPCC) stoupla hladina moří od roku 1900 o 10 až 20 centimetrů, většina ledovců mimo polární oblasti je na ústupu a velikost i tloušťka ledu v Severním ledovém oceánu se během léta zmenšuje. Podle zjištění IPCC je zhruba 46 milionů lidí každoročně postiženo záplavami v důsledku mořských bouří. Kdyby hladina moří stoupla o dalších 50 centimetrů, zvýšil by se tento počet na zhruba 92 milionů. Při metrovém vzestupu hladiny by to již bylo 118 milionů.

Poslední hodnocení IPCC z roku 2001 uvádí, že pro malé ostrovy a oblasti říčních delt představuje jednometrové zvýšení vodní hladiny moří značné riziko. Bez okamžitých nápravných opatření, jako například budování bariér, může dojít k zaplavení 1 procenta celkové rozlohy Egypta, 6 procent Nizozemska, 17,5 procent Bangladéše a 80 procent v případě Marshallových ostrovů. To by vedlo k nucenému vysídlení desítek milionů lidí a v případě ostrovních států ke zmizení celých národů.

Více než 11 000 živočišným a rostlinným druhům hrozí vyhynutí a více než 800 druhů již vyhynulo, převážně v důsledku zmizení či poškození jejich přirozeného životního prostředí. Dalším 5 000 druhům hrozí vyhynutí, nezintenzívní-li se úsilí o jejich záchranu.

Co je třeba učinit?

Za jednu z příčin zhoršování kvality životního prostředí lze označit chudobu, která lidi nutí nadřazovat krátkodobou snahu o přežití dlouhodobému cíli zachování přírodního bohatství. Na druhou stranu však dochází ke zhoršování životního prostředí často i v bohatších zemích, a to v důsledku neudržitelných trendů spotřeby, které vedou k nadužívání přírodních zdrojů a produkci nadměrného množství odpadů.

Boj proti chudobě a ochrana životního prostředí musí jít ruku v ruce. Platí to zejména pro venkovské oblasti v rozvojových zemích. Efektivnější využívání půdy je zárukou stabilního přísunu potravin. Vezmeme-li v úvahu, že polovina dřeva vytěženého v Africe je použita na otop, lepší zdroje energie by dokázaly ochránit

africké lesy. Zejména v případě chudých zemí je třeba hledat způsoby, jak chránit přírodní zdroje. Je nutné, aby tyto země měly z ochrany ohrožených druhů prospěch. Třeba prostřednictvím rozvoje turismu a nikoliv ze zabíjení ohrožených zvířat.

Byla sjednána celá řada mnohostranných dohod na ochranu ekosystémů, avšak jejich uplatňování je značně omezené. Jednou z nejúspěšnějších dohod na ochranu životního prostředí je Montrealský protokol o řídnutí ozónové vrstvy. Ten obsahuje i možnost uplatňování obchodních sankcí v případě jeho neplnění. V rámci protokolu vznikl také fond pomoci rozvojovým zemím na zastavení užívání freonů, jež jsou hlavní látkou, která způsobuje řídnutí ozónové vrstvy. Především díky této dohodě klesla celková spotřeba freonů v letech 1986 a 1998 z 1,1 milionu na 156 000 tun ročně.

Většina dohod o ochraně životního prostředí však postrádá jakékoli donucovací mechanismy nebo není k dispozici dostatek financí pro jejich realizaci. Přitom existuje naléhavá potřeba fungující regulace a donucovacích opatření, která by zabránila nadměrnému rybolovu a odlesňování. Je také zapotřebí mezinárodní spolupráce při omezování dopadů klimatických změn. Ochrana ekosystémů je stěžejním prvkem udržitelného rozvoje. V této oblasti je však v současné době zapotřebí především více činů, nikoliv jen uzavírání dalších dohod. Jedině jejich praktické uplatnění může zastavit proces poškozování ekosystémů, na nichž dlouhodobě závisí naše přežití" [34].

3.5 Rámcová úmluva o změně klimatu

Rámcová úmluva o změně klimatu- United Nations Framework Convention on Climate Change – UNFCCC.

Podepsalo ji 154 států světa. K diskuzi došlo již na Světové klimatické konferenci v Ženevě v roce 1979. Velice zjednodušeně je cílem úmluvy stabilizace skleníkových plynů. Rámcová úmluva o změně klimatu obsahuje Dodatek 1 a Dodatek 2.

Pro podobu UNFCC byl od počátku zásadní postoj USA, které odmítaly pevné emisní sazby. USA se svou největší ekonomickou silou na světě, hrály vždy významnou úlohu v mezinárodní politice. Proto pro mnoho zemí bylo zklamáním, že USA prosazovaly jen své vlastní zájmy. Ratifikaci Kjótského protokolu přímo odmítly. USA

nakonec zablokovaly i původní dohodu UNFCC a co se týká CBD byla dohoda odmítnuta kvůli otázkám volného přístupu k technologiím, který by ohrožovaly jejich vlastní ekonomické zájmy. Posledním problémem byla situace kolem rozvojové pomoci, kdy se státy domluvili na 0,7% HDP, ale USA začalo přispívat pouze 0,3% s tím, že svoji částku zvýší.

UNFCC se zmiňuje o oblastech, kde hrozí nejzávažnější změna klimatu. Patří zde malé ostrovní státy, nížinné a pobřežní oblasti, velkoměsta s velkým znečištěním, tranzitní místa a oblasti, které jsou závislé na těžbě nerostných surovin. Již z důvodu složitosti přijímání UNFCC je samotný text dokumentu a závazky v něm uvedené jsou příliš slabé a flexibilní, a proto ji lze rozšiřovat a měnit pomocí dodatků a protokolů.

„Konečným cílem této úmluvy a jakýchkoli souvisejících právních dokumentů, které konference smluvních stran případně přijme, je dosáhnout, v souladu s příslušnými ustanoveními této úmluvy, stabilizace koncentrací skleníkových plynů v atmosféře na úrovni, která by umožnila předejít nebezpečným antropogenním zásahům do klimatického systému. Této úrovně by mělo být dosaženo v takovém časovém rámci, který umožní ekosystémům, aby se přirozenou cestou přizpůsobily změně klimatu, aby se zajistilo, že výroba potravin nebyla ohrožena a aby ekonomický vývoj pokračovat udržitelným způsobem”[35].

Při naplnění Úmluvy by mělo dojít k přirozené adaptaci ekosystémů, při stálé produkce potravin a ekonomickém rozvoji. O Závazcích smluvních stran Rámcové úmluvy o změně klimatu- United Nations Framework Convention on Climate Change – UNFCCC pojednává článek č.4. Úmluva je rovněž doplněna Dodatkem I, který zahrnuje průmyslově rozvinuté země a země s transformující se ekonomikou, včetně České republiky.

Rámcová úmluvy o změně klimatu obsahuje následující principy:

- princip společné, avšak diferencované odpovědnosti, rozvinuté země nesou hlavní zodpovědnost za stav skleníkových plynů
- princip mezigenerační odpovědnosti, hlavní podmínka udržitelného rozvoje (nesmí být ohroženy budoucí generace)
- princip předběžné opatrnosti

Výkonným tajemníkem organizace UNFCCC je pan Figueres Christiana, sekretariát se nachází v Bonu.

Nyní bych rád uvedl, několik zkratek orgánů pomáhající činnosti UNFCCC:

„**CMP** - konference smluvních stran sloužící jako zasedání smluvních stran Kjótského protokolu

ADP - Ad hoc pracovní skupina na platformě Durbanu pro rychlejší akci

AWG-KP - Ad hoc pracovní skupina pro dalších závazků z přílohy I stran v rámci Kjótského protokolu

AWG-LCA - Ad hoc pracovní skupina pro dlouhodobé spolupráci v rámci úmluvy

COP - Konference smluvních

SBSTA - Podpůrný orgán vědecko-technického poradenství

SBI - pomocný orgán pro provádění"[36].

3.6 Zásady obhospodařování lesů

Zásady obhospodařování lesů-Udržitelné hospodaření s lesy - Sustainable forest management (SFM)

Právně nezávazné autoritativní prohlášení k principům globální dohody o využívání, ochraně a trvale udržitelném rozvoji všech typů lesů. V tomto nezávazném dokumentu jsou uvedeny nejpodstatnější problémy světového lesnictví. Dokument přistupuje k problematice z hlediska zásad využívání. Lesní plochy a zalesněné plochy se měly spravovat udržitelným způsobem, tak aby došlo k uspokojení sociálních, ekonomických, kulturních, ekonomických a duševních potřeb současných a budoucích generací. Zároveň by mělo docházet k ochraně proti škůdcům, chorobám a znečištění. V rozvojových zemích se les používá jako zdroj dříví na otop. Využití lesa by mělo být prosazováno udržitelným způsobem. V oblastech, kde je to nutné by mělo být zalesňování původními i jinými typy lesů. Ekonomická a sociální rada OSN rozhodla

v roce 1995 o vytvoření Mezivládního panelu o lesích, která by formulovala představy o globální lesnické strategii s ohledem na kontinentální, regionální a národní potřeby.

Zásady pojednávají o kompromisu mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi, týkající se ochrany, udržitelného rozvoje, globálního využívání lesů. Mají být základem ke Světové úmluvě o ochraně životního prostředí. Jedná se 15 právně nezávislých zásad.

Lesy, jejichž ¾ rozlohy tvoří deštné pralesy, se podle FAO v období 1980-1990 ročně snížila o 15,5 miliónů ha a v letech 1990-1995 došlo ke snížení na 13,7 miliónů ha ročně.

Na základě doporučení Valného shromáždění OSN (Agenda kapitola 38) rozhodla ECOSOC Rada pro ekologickou bezpečnost rezolucí 1991/207 o zřízení Komise pro udržitelný rozvoj-Commision on Suistainable Development-CSD, skládá se z 53 států volených na 3 roky, Sekretariátu a Odboru pro koordinaci politik a udržitelný rozvoj DPCSD- Department for Policy Coordination and Suistainable Development. Je odpovědná za přezkoumání pokroku při provádění Agendy 21, Deklaraci o životním prostředí a rozvoji v návaznost na Johannesburský plán implementace-Johannesburg Plan of Implementation - (JPOI), který se dělí na na místní, národní, regionální a mezinárodní úroveň.

4 Vývoj nejvýznamnějších úmluv

Následující text popisuje historický vývoj nejvýznamnějších úmluv a Agendy 21 po skončení konference v Rio de Janeiro.

4.1 Seznam konaných konferencí

Následující text shromažďuje seznam konaných konferencí smluvních stran **Úmluvy o bilogické rozmanitosti:**

COP 1 - prvním řádném zasedání Konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti. Nassau, Bahamy, 28. listopadu - 09.12.1994

COP 2 - Druhé řádné zasedání Konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti. Jakarta, Indonésie, 6 - 17 listopadu 1995

COP 3 - Třetí řádné zasedání Konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti. Buenos Aires, Argentina, 4 - 15 listopadu 1996

COP 4 - čtvrté řádné zasedání Konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti. Bratislava, Slovensko, 4. - 15.května 1998

EXCOP 1 - První mimořádné zasedání Konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti. Kanada, 22. - 23.února 1999 a 24 - 28 ledna 2000

COP 5 - Páté řádné zasedání Konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti. Nairobi, Keňa, 15. - 26.května 2000

COP 6 - Šestý Řádná zasedání konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti. Hague, Nizozemí, 7. – 19. April 2002

COP 7 - Sedmé řádné zasedání Konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti . Kuala Lumpur, Malajsie, 9. až 20. února 2004

COP 8 - Osmá Řádná zasedání konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti. Brazílie, 20. - 31. března 2006

COP 9 - Deváté zasedání konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti 19. - 30. května 2008

COP 10 - Desáté zasedání Konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti.Nagoja, Aichi prefektura, Japonsko, 18. - 29.října 2010

COP 11 - Jedenácté zasedání Konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti. Hyderabad, Indie, 8 - 19 říjen 2012"[37].

4.2 Cartagenský protokol

Cartagena protocol

V návaznosti na Úmluvu o ochraně biologické rozmanitosti došlo 29. Ledna 2000 v Montrealu byl přijat smluvními státy Cartagenský protokol (Cartagena protokol).

Pojednává o biologické bezpečnosti k Úmluvě o ochraně biologické rozmanitosti, platí pro Českou republiku od 11. Září 2003. Protokol vychází ze zásady předběžné opatrnosti č. 15 Deklarace o životním prostředí z Rio de Janeira.

Zásada číslo 15 zní: „Státy musejí za účelem ochrany životního prostředí přijímat podle svých schopností preventivní přístupy. Tam, kde hrozí vážná nebo nenapravitelná škoda, nesmí být nedostatek vědecké jistoty zneužit pro odklad účinných opatření, která by mohla zabránit poškození životního prostředí" [29].

„Zajištění přiměřené úrovně ochrany v oblasti bezpečného přenosu a využívání živých modifikovaných organismů vzniklých použitím moderních biotechnologií, které mohou mít nepříznivé účinky na zachování a udržitelné využívání biologické rozmanitosti a nakládání s těmito organismy, s přihlédnutím k rizikům pro lidské zdraví, a zaměřit se zejména na převoz přes hranice jednotlivých států (čl.1).

Každá smluvní strana přijme nezbytná a náležitá právní, správní a jiná opatření k plnění svých závazků na základě tohoto protokolu. Smluvní strany zajistí, aby vývoj, přeprava, využívání, přenos a uvolňování všech živých modifikovaných organismů

a nakládání s nimi prováděny způsobem, který zabrání ohrožení biologické rozmanitosti nebo ho sníží, s přihlédnutím k rizikům pro lidské zdraví (čl.2).

Další články Úmluvy pojednávají o vývozu, oznámení, hodnocení rizik a souhlasu k převozu živého modifikovaného organismu. (LMO). Smluvní strana vždy vypracuje vnitrostátní předpis upravující nezákonný přeshraniční převoz.

Každá smluvní strana poskytne Informačnímu systému pro biologickou bezpečnost (Biosafety Clearing- House) informace o případech nezákonných přeshraničních převozů, které se jí týkají. (čl. 25 odst. 3) " [38].

4.3 Konference smluvních stran Úmluvy - Rámcová úmluva o změně klimatu

První konference smluvních stran Úmluvy-Rámcová úmluva OSN o změně klimatu (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC) se konala 28.3.-7.4 1995 v Berlíně. Byly obavy o schopnosti zemí, aby splnily své závazky. Bylo sjednáno několik společných mezinárodních projektů na snížení emisí.

Druhé zasedání Konference smluvních stran Úmluvy-Rámcová úmluva OSN o změně klimatu se konala 8-19. července 1996 v Ženevě. Byla prodiskutována Druhá zpráva IPCC o klimatické změně a státy přijaly Ministerskou deklaraci.

Třetí zasedání Konference smluvních stran Úmluvy-Rámcová úmluva OSN o změně klimatu se konala 1.-11. prosince 1997 v Kjótu. Znamenala přijetí Kjótského protokolu.

Čtvrté zasedání Konference smluvních stran Úmluvy-Rámcová úmluva OSN o změně klimatu byla uspořádána 2.-13.11. 1998 v Buenos Aires. Byl odsouhlasen Akční plán.

Čtvrté zasedání Konference smluvních stran Úmluvy-Rámcová úmluva OSN o změně klimatu bylo uspořádáno 25.10.-5.11. 1999 v Bonnu. Zabývalo se hodnocením Druhých národních sdělení a přípravy Třetích národních sdělení o plnění závazků.

Páté zasedání Konference smluvních stran Úmluvy-Rámcová úmluva OSN o změně klimatu bylo uspořádáno 13. listopadu - 25. listopadu 2000 v Haagu, týkající se postupu v otázce společných projektů a obchodování s emisemi.

Šesté zasedání UNFCCC konference smluvních stran pokračovala 17.-27.7. 2001 v Bonnu došlo k určitým dohodám týkající se Flexibilních mechanismů: Společné implementace (JI) a Clean Development Mechanism (CDM), propadů uhlíku a financování. Přijata byla Bonnská dohoda a Politická deklarace.

Sedmé zasedání Konference smluvních stran Úmluvy-Rámcová úmluva OSN o změně klimatu bylo uspořádáno 29.10.-7.11 2001 v Marekéši, byly dohodnuty principy obchodování s emisemi. Ujednána byla Marrákešská ministerská deklarace a The Marakesh Accord (Marrákešský patent), jedná se o dokumenty COP-7 pro další kola jednání.

Osmé zasedání Konference smluvních stran Úmluvy-Rámcová úmluva OSN o změně klimatu bylo uspořádáno 23. října do 1. listopadu 2002 v Dillí. Na konferenci došlo ke schválení Pracovního programu.

Devátá Konference smluvních stran Úmluvy o biologické probíhala od 1. prosince a 12. prosince 2003 v Miláně. Dochází k podpoře rozvojových zemí v oblasti financí a technologií.

Desáté zasedání Konference smluvních stran Úmluvy-Rámcová úmluva OSN o změně klimatu bylo uspořádáno 6. prosince až 17. prosince 2004 v Buenos Aires.

Jedenácté zasedání Konference smluvních stran Úmluvy-Rámcová úmluva OSN o změně klimatu bylo uspořádáno 28. listopadu až 9. prosince 2005 se konalo v Montrealu. Jedná se o první jednání v rámci MOP-1. Dochází k diskuzi na téma závazků po uplynutí prvního období Kjóta po roce 2012.

Dvanácté zasedání Konference smluvních stran Úmluvy -Rámcová úmluva OSN o změně klimatu byla uspořádána 6. listopadu až 17. 2006 v Nairobi v Keni . Došlo k přijetí Pracovního program dopadů, zranitelnosti a přizpůsobení se změně klimatu (NWP).

Třinácté zasedání Konference smluvních stran Úmluvy -Rámcová úmluva OSN o změně klimatu byla uspořádána od 3. prosince a 15. prosince 2007 na Nusa Dua, Bali. Bylo dosaženo přijetí Akčního plánu z Bali (rozhodnutí 1/CP.13) a založení pracovní skupiny pro dlouhodobou spolupráci v rámci Úmluvy (AWG-LCA).

Čtrnácté zasedání Konference smluvních stran Úmluvy-Rámcová úmluva OSN o změně klimatu byla uspořádána v Poznani od 3-12. prosince 2008. Jednalo se o dvacáté deváté zasedání pomocného orgánu pro provádění (SBI) a pomocného orgánu pro vědecké a technologické poradenství (SBSTA), pokračování šestého zasedání této ad hoc pracovní skupiny pro další závazků stran k příloze I v rámci Kjótského protokolu-Protokol (AWG-KP) a třetí zasedání Ad hoc pracovní skupiny pro dlouhodobou spolupráci v rámci Úmluvy (AWG-LCA).

Patnácté zasedání Konference smluvních stran Úmluvy-Rámcová úmluva OSN o změně klimatu byla uspořádána ve dnech 7. až 18. prosince 2009 a konala se v Kodani. Měl být přijat dokument, který by nahradil Kjótský protokol. Konference se zabývala změnou klimatu, s požadavkem, že teplota by neměla stoupnout o více než 2 °C a potřebou snížit emise skleníkových plynů. Dokument přijatý na konferenci konstatuje, že změna klimatu je jedním z největších problémům. Není však právně závazný. Nebylo rovněž přijato žádné právně závazné stanovisko o snížení emisí CO_2. Státy se v Kodaňské dohodě zavázaly poskytnout 30 miliard dolarů na Fast Start Finance – FSF, týkající se rozvoje nízkouhlíkového hospodářství. Ta se má postupně zvýšit až na 100 miliard dolarů ročně do roku 2020. V průběhu konference došlo k řadě demonstrací.

Šestnácté zasedání Konference smluvních stran Úmluvy-Rámcová úmluva OSN o změně klimatu se konala v Cancúnu v Mexiku, od 29. listopadu do 10. prosince 2010.

Zároveň byla konference 6. setkáním stran Kjótského protokolu. Došlo k přijetí Cancúnské dohody (Cancún Agreement) a tím se formálně stvrdit obsah dohod z Kodaně. Byl založen nový Zelený klimatický fond na zastavení odlesňování (REDD+). Rozvojové země se zavázaly k předkládání inventur emisí a byl založen program na podporu technologií pro rozvojové země.

Sedmnáctá zasedání smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu se konala 28. listopadu do 7. prosince 2011 v Durmanu. Byla sjednána na další období platnosti Kjótského protokolu. Kanada odstoupila od svých závazků sjednaných v Kjótu. Nová dohoda by měla být podepsána do roku 2015 a platnost by měla být stanovena do roku 2020. Dalším významným tématem bylo fungování Zeleného klimatického fondu.

„Konference skončila výrazným úspěchem EU. Po náročném vyjednávání bylo na zasedání přijato přelomové rozhodnutí k tzv. Durbanské platformě, podle něhož bude urychleně v první polovině r. 2012 zahájen proces přípravy nového režimu pro ochranu klimatu, který bude platný pro všechny státy" [39].

Osmnáctá konference je naplánována od 26. listopadu do 7. prosince 2012 a pořádá ji Katar.

4.4 Významné úspěchy od Summitu Země

Tato podkapitola je věnována nejdůležitějším úspěchům, kterých bylo od Summitu Země dosaženo.

„Přes 6 000 měst a obcí po celém světě vypracovalo své vlastní Agendy 21 jako součást svého dlouhodobého strategického plánování.

Celá řada zemí vypracovala také celostátní Agendy 21, jejichž cílem je přenášet plnění úkolů Agendy 21 na úroveň států. Tyto strategie v mnoha případech vypracovala Národní centra pro udržitelný rozvoj, orgány ustavené ve více než 80, převážně rozvojových, zemích.

Stále rostoucí počet podniků přijímá myšlenku udržitelného rozvoje a s ní i tzv. "strategii trojího dna", která bere v úvahu nejen ekonomické, ale také ekologické a sociální ohledy na jejich strategii. Několik obchodních organizací, které stojí za myšlenkou udržitelného rozvoje, jako je například World Business Council on Sustainable Development, zaznamenalo výrazný růst.

Od roku 1993 se každoročně schází Komise OSN pro udržitelný rozvoj, která byla založena s cílem monitorovat plnění dohod. Komise stojí za řadou zajímavých iniciativ, díky nimž se mohou zástupci občanské společnosti podílet na jednáních OSN.

4.4.1 Omezování chudoby a sociální rozvoj

Na Summit Země navázala celá řada konferencí. V roce 1994 to byla káhirská Konference o populaci a rozvoji, v roce 1995 kodaňský Summit o sociálních otázkách a IV. Světová konference o ženách (Peking) a v roce 1996 istanbulská konference

Habitat II. Všechny vedly k posílení závazků pro udržitelný rozvoj a k přijetí akčních plánů rozvíjejících jednotlivé oblasti Agendy 21.

Na Summitu tisíciletí v září 2000 147 čelních světových představitelů vytyčilo časově vymezené cíle odpovídající obsahu Agendy 21.

4.4.2 Finance a rozvoj

V roce 1991 byla spuštěna první fáze Globálního mechanismu na ochranu životního prostředí (GEF), jehož uplatňování byla pověřena Světová banka spolu s Rozvojovým programem OSN a UNEP. Po Summitu Země byl tento mechanismus restrukturalizován a stal se jedním ze základních zdrojů půjček na financování projektů na ochranu životního prostředí v rozvojových zemích a v zemích s transformující se ekonomikou. Jen za první desetiletí své existence poskytl GEF na projekty 4,2 miliardy USD a dalších 11 miliard USD poskytl ve formě spolufinancování. V roce 1998 přispělo na GEF 36 států částkou 2,75 miliardy USD. V současné době se uvažuje o dalším doplnění fondu GEF.

Světová obchodní organizace přijala na svém čtvrtém zasedání na úrovni ministrů v Doha (Katar) v listopadu 2001 deklaraci následujícího znění: "Jsme přesvědčeni, že dosažení a udržení otevřeného a spravedlivého mnohostranného systému obchodování a činnost na ochranu životního prostředí a podporu udržitelného rozvoje se nejen mohou, ale dokonce musí vzájemně podporovat.

Na Mezinárodní konferenci o financování rozvoje v mexickém Monterrey v březnu 2002 vlády zemí znovu potvrdily závazek k prosazování udržitelného rozvoje a dárcovské státy přislíbily poskytnout do roku 2006 dalších 30 miliard USD.

4.4.3 Klimatické změny

Rámcová úmluva OSN o klimatických změnách, která byla předložena k podpisu na Summitu Země v roce 1992, vstoupila v platnost 24. března 1994. Úmluva má sice 165 signatářů a 186 smluvních stran, nicméně většina průmyslových států nedostála dobrovolnému závazku snížit do roku 2000 emise skleníkových plynů na úroveň roku 1990.

V japonském Kjótu v prosinci 1997 přijaly vlády států protokol k této Úmluvě, jímž se průmyslové státy zavázaly snížit do roku 2008-2012 emise šesti skleníkových plynů na úroveň, která je v průměru o 5 procent nižší než byla v roce 1990. Protokol, který podepsalo 84 států a byl ratifikován 54 stranami, vstoupí v platnost ve chvíli, kdy

ho ratifikuje alespoň 55 států, jež produkují 55 procent emisí průmyslových zemí. Protokol dosud ratifikovaly pouze dva průmyslové státy.

4.4.4 Biologická rozmanitost

Úmluva OSN o biologické rozmanitosti byla předložena k podpisu na Summitu Země v roce 1992 a od té doby ji ratifikovalo 183 států. V platnost vstoupila 29. prosince 1993. Úmluva ukládá státům povinnost chránit rostlinné a živočišné druhy na svém území prostřednictvím ochrany jejich životního prostředí a dalšími způsoby.

V lednu 2000 byl schválen Kartagenský protokol o biologické bezpečnosti, jehož cílem je snížení rizika spojeného s přeshraničním pohybem modifikovaných živých organismů a zajištění bezpečného používání moderních biotechnologií. Dosud ho ratifikovalo 17 států.

4.4.5 Rozšiřování pouští

Úmluva OSN o boji proti rozšiřování pouští, vstoupila v platnost v prosinci 1996 (z podnětu, který dal Summit Země). Dezertifikace nebo-li zhoršování kvality suchých a polosuchých půd, má dopad na kvalitu života a zásobování vodou více než 900 milionů lidí celého světa, především v Africe. K Úmluvě se dosud připojilo 179 zemí. Zdroje, které byly na řešení tohoto problému vyčleněny, jsou však zatím velmi omezené.

4.4.6 Mořské zdroje a znečišťování

Z jednání Summitu Země vzešla rovněž Dohoda OSN o stavech rybolovných oblastí (UN Fish Stock Agreement), jejímž cílem je regulovat rybolov na otevřeném moři. Byla schválena v roce 1995 a v platnost vstoupila v prosinci 2000. Cílem této dohody je bránit nadměrnému rybolovu a pomáhat uvolňování napětí, které může vznikat mezi státy, které soupeří o zmenšující se stavy ryb. Dohoda obsahuje důležitá ustanovení proti ilegálnímu rybolovu.

V reakci na skutečnost, že zhruba jedna miliarda lidí obývá města na pobřeží, a že přes 80 procent znečištění moří pochází z pevninských zdrojů, přijaly vlády v roce 1995 Globální akční plán na ochranu mořského prostředí před dopady činnosti na souši.

4.4.7 Toxické chemikálie

V roce 1989 přijaly státy basilejskou Úmluvu o nebezpečných odpadech za účelem regulace pohybu více než 4 milionů tun toxických odpadů, které se každoročně dostanou přes hranice států. Úmluvu spravuje UNEP a od svého vzniku ji ratifikovalo

121 států. V roce 1995 byla tato úmluva zpřísněna a doplněna o zákaz vývozu toxických materiálů do rozvojových zemí, které často postrádají technologie potřebné k jejich bezpečné likvidaci. Do roku 1998 přijalo více než 100 států mezinárodní smlouvu o sdílení informací o obchodování s nebezpečnými látkami a pesticidy, dojednanou pod záštitou FAO a UNEP.

Z diskusí na půdě Komise OSN pro udržitelný rozvoj o potřebě omezit a odstranit nebezpečí, jež představují různé toxické chemikálie, vzešla v roce 2001 stockholmská Úmluva o neodstranitelných organických znečišťujících látkách, která se soustřeďuje na 12 nejškodlivějších chemikálií, jimž se někdy neformálně přezdívá "špinavá dvanáctka." Patří mezi ně polychlorované bifenyly, dioxiny a DDT. Smlouvu podepsalo 126 států a 5 ji již ratifikovalo.

4.4.8 Lesy

Na základě Zásad ochrany lesů přijatých v Riu se začal pod záštitou Komise OSN pro udržitelný rozvoj scházet Mezivládní panel pro otázku lesů, který přijal v březnu 1997 více než sto akčních návrhů. Za účelem sledování jejich implementace a získávání souhlasu s přijetím dalších kroků (například smlouvy o lesích), se tento panel stal součástí Fóra pro lesy ustaveného na Summitu Země + 5 v roce 1997. Od svého prvního zasedání v roce 2001 se Fórum pro lesy zaměřilo na vypracování návrhů na to, jak omezit odlesňování a získat více zdrojů pro lesnický sektor. Fórum v současné době vypracovává mezinárodní právní rámec upravující otázku lesů, který by měl být hotov do roku 2005.

4.4.9 Řídnutí ozónové vrstvy

Již před konáním Summitu Země se v souladu s Montrealským protokolem z roku 1987 (dále zpřísněn v roce 1996) postupně přestávaly používat látky působící na řídnutí ozónové vrstvy. Převážně v důsledku této dohody klesla celková spotřeba freonů ze zhruba 1,1 milionu tun v roce 1986 na 156 000 tun v roce 1998.

4.4.10 Malé ostrovní státy

V souladu s ujednáními ze Summitu Země se na ostrově Barabados uskutečnila v roce 1994 konference OSN zabývající se problematikou malých ostrovních rozvojových států. Zástupci více než 100 zemí se shodli, že malá plocha a izolovanost brání ostrovním státům v rozvoji a vystavuje je zvýšenému ohrožení klimatickými změnami a přírodními katastrofami, a že těmto rizikům je možné čelit pouze prostřednictvím mezinárodní spolupráce. O pět let později, v roce 1999, Valné shromáždění OSN v rámci hodnocení plnění cílů konference konstatovalo, že mezinárodní společenství nedalo k dispozici potřebné zdroje k řešení této problematiky" [40].

5 Vliv konference na vývoj mezinárodního práva životního prostředí

Mezinárodní konference o životním prostředí konaná v roce 1992 od základů změnila mezinárodní právo životního prostředí. Ukázaly se hlavně rozdílné přístupy a zájmy Severu a Jihu. Jedná se o určitý mezník ve vývoji práva životního prostředí a nastolení určitého procesu, kde suverénní státy musí potlačit své krátkodobé vlastní zájmy ve prospěch životního prostředí.

Dialog vynesl na povrch ty nejzávažnější problémy lidstva jako jsou energetická spotřeba růst populace, destrukce životního prostředí. To vše vyplývalo z bipolarizace tehdejšího světa. Přijaté dokumenty na UNCED měly pomoci zajistit udržitelný rozvoj za souladu průmyslového rozvoje a ochrany životního prostředí. UNCED dosáhla úspěchu po formální stránce, ale chyběl přístup k člověku, jeho životu, potřebám a pocitům.

5.1 Zprávy UNEP

Na základě závazků v Agendě 21, dochází k tomu, že Řídící rada, nejvyšší orgán UNEP – rozhodla v roce 1995 o publikaci zpráv o stavu životního prostředí v celosvětovém měřítku.

GEO-1 (Global Environmental Outlook 1), vychází v roce 1997 a byla prvním pokusem o dosažení konsensu o kritických environmentálních jevech a prioritách pro řešení.

GEO-2 (Global Environmental Outlook 2) vychází v roce 2000 a konstatují se zde dosažené úspěchy, ale i skutečnost, že životní prostředí je špatném stavu.

GEO-3 (Global Environmental Outlook 3) GEO-3 , se skládá ze 446 stran a několika kapitol: Socio-economic background, Land, Forests, Biodiversity, Freshwater, Coastal and marine areas, Atmosphere, Urban areas, Disasters v časovém úseku 60 let. Hodnocení se názývá Integrating Environment and Development, jedná se požadavky na všeobecný rozvoj a podmínky pro správné fungování životního prostředí.

Dochází rovněž ke tvorbě Informační systém (reformující se UNEP-Infoterra, nově zahájený UNEP.Net).

GEO zprávy jsou doplňovány GEO Data Portálem, který podporuje zprávy.

Druhou zajímavostí GEO je technická zpráva, která hodnotí zkušenosti z práce s daty pro GEO-2 (Data Issues of Global Environmental Reporting: Experiences from GEO 2000). Na této zprávě spolupracoval zejména holandský Ústav pro zdraví a životního prostředí (RIVM).

Global Environment Outlook - prostředí pro rozvoj (GEO-4), vydaný v roce 2007, 20 let po zprávě Naše společná budoucnost, vydané Světovou komisí pro Životní prostředí a rozvoj (WCED) – Brundtlandová.

GEO-4 hovoří o globálních a regionálních environmentálních, sociálních a ekonomických trendech v průběhu 20 let. Pojednává rovněž o výhledu do roku 2050.

5.2 Rio+5, Earth Summit +5

V období 23. - 27. června 1997 - se v New Yorku konalo Mimořádné zasedání Valného shromáždění OSN (UNGASS)

Cílem konference byl globální pokrok v oblasti udržitelného rozvoje od Ria, kontrola a hodnocení provádění Agendy 21 a další závazky.

Otázky, které byly řešeny na konferenci:

- chudoba, malá pomoc rozvojovým zemím
- populace, zvyšování hladiny moří, počet obyvatel, urbanizace v rozvojových zemích
- energetiky, dopravy, zemědělství, turismu a cestovního ruchu
- celosvětově významným otázkám: pitná voda, moře a oceány, ovzduší a klima, biologické rozmanitosti a přírodním katastrofám, škodlivým chemikáliím, odpadu, růst pouští a jiným degradacím půdy.

Shrnutí: Kritika médií a společnosti směřovala k problému, že na konferenci nebyly přijaty žádné závazky ohledně snížení emisí skleníkových plynů, k přijetí úmluvy a ani nebyly zajištěny finance. Celkově došlo ke zhoršení životního prostředí. Situace se stala naléhavou, bylo ji nutně a urychleně řešit, ale konference nepřinesla

žádné zásadní rozhodnutí. Konference nepřinesla sice žádný převrat v mezinárodním právu životního prostředí, znamenala však krok správným směrem.

5.3 Kjótský protokol

Kyoto protocol

V dubnu 1995 se konala Konference OSN o podnebí v Berlíně a byly zahájeny rozhovory o snížení emisí. Podrobná pravidla pro provádění protokolu byly přijaty na COP 7 v Marrákeši v roce 2001, a jsou nazývány Marrákešské dohody. Kjótský protokol byl přijat v japonském Kjótu dne 11. prosince 1997 a vstoupil v platnost dne 16. února 2005. Kjótský protokol je protokol k Rámcové úmluvě OSN o klimatických změnách (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC). 16. Února 2005 vstoupila v platnost pro Českou republiku. 37 průmyslových zemí se rozhodly k závazku na snížení emisních plynů o 5,2%. Pro průmyslově vyspělé země závazky představují investice do energeticky úsporných technologií.

Mimo methanu (CH4), oxidu uhličitého (CO2) a oxidu dusného (N2O), jejichž emise budou porovnávány k roku 1990, se závazek týká polyfluorovodíků (PFCs), hydrogenovaných fluorovodíků (HFCs), fluoridu sírového (SF6), jejichž emise budou srovnávány s rokem 1990 nebo 1995.

Státy se zavázaly: „aby jejich úhrnné antropogenní emise skleníkových plynů uvedených v příloze A, vyjádřené v ekvivalentu oxidu uhličitého nepřekročili přidělená množství. Cílem bylo snížit v kontrolním období let 2008-2012 celkové emise těchto plynů nejméně o 5% vzhledem k úrovni 1990 (čl.3)" [41].

Každá země se zavázala k jinému snížení emisí, Česká republika musí snížit emise skleníkových plynů o 8%, USA nejsou členem protokolu o 7%. Státy evropského společenství musí splnit minimálně 8%. Státy podávají zprávy o stavu snižování, jedná se o administrativní kontrolu. Oznámení se koná ověřitelnou a transparentní metodou bonnskému sekretariátu. Na základě Rámcové úmluvy o změně klimatu se výroční zprávy předkládají každoročně.

Pode čl.8 Rámcové úmluvy o změně klimatu se každý rok sestavují inventury emisí. Sekretariát dozoruje mezinárodní obchod s emisemi. Například jestliže stát A emituje o deset miliónů tun oxidu uhličitého méně než mu udává protokol, může tento rozdíl prodat jinému státu B. Konečném důsledku země A i B společně splní závazky, pouze dochází k redistribuci emisních limitů mezi A a B. Plnění protokolu je

pak určováno množstvím emitovaných a obchodovatelných skleníkových plynů v jednom státě.

5.3.1 Mechanismy Kjótského protokolu

5.3.1.1 Obchodování s emisemi

- známý jako "carbon market neboli trh s uhlíkem" .

Článek 17 Kjótského protokolu uvádí podmínky nutné k obchodování s emisemi:

„Konference smluvních stran stanoví příslušné zásady, podmínky, pravidla a pokyny, zejména pro ověřování, podávání zpráv a skládání účtů v souvislosti s obchodováním s emisemi. Smluvní strany uvedené v příloze B se mohou účastnit obchodování s emisemi za účelem plnění svých závazků podle článku 3. Takovéto obchodování musí být jen doplňkem vnitrostátních opatření přijatých ke splnění kvantifikovaných závazků na omezení a snížení emisí podle uvedeného článku" [42].

Země na jejímž území byly emise reálně sníženy, by si snížení nemohla započíst do svých závazků. Získala by zahraniční investice a vyspělou technologii. Kredity by se vztahovaly ke konkrétním projektům, které by snižovaly emise skleníkových plynů., byly by obchodovatelné a umožnily by některým zemím splnit závazky z Úmluvy na území jiného státu.

5.3.1.2 Mechanismus čistého rozvoje

(Clean development mechanism - CDM)

Země dodatku mohou financovat projekty, které snižují existující emise skleníkových plynů, ve státech třetího světa. Za projekty se získávají kredity započitatelné do splnění závazků.

Článek 12 Kjótského protokolu pojednává o Mechanismu čistého rozvoje:

1. „Stanovuje se mechanismus čistého rozvoje.

2. Účelem mechanismu čistého rozvoje je pomoci smluvním stranám neuvedeným v příloze I dosáhnout udržitelného rozvoje a přispět ke konečnému cíli

úmluvy a pomoci smluvním stranám uvedeným v příloze I splnit jejich kvantifikované závazky na omezení a snížení emisí podle článku 3.

3. V rámci mechanismu čistého rozvoje:

a) smluvní strany neuvedené v příloze I mají prospěch z projektových činností, které vedou k ověřeným snížením emisí;

b) smluvní strany uvedené v příloze I smějí použít ověřená snížení emisí získaná díky takovým projektovým činnostem na splnění části svých kvantifikovaných závazků na omezení a snížení emisí podle článku 3, v souladu s rozhodnutími konference smluvních stran jednající jako shromáždění smluvních stran tohoto protokolu.

4. Mechanismus čistého rozvoje podléhá pravomoci a pokynům konference smluvních stran jednající jako shromáždění smluvních stran tohoto protokolu a je pod dohledem výkonné rady mechanismu čistého rozvoje.

5. Snížení emisí dosažená jednotlivými projektovými činnostmi ověřují pracovní subjekty, jež určí konference smluvních stran jednající jako shromáždění smluvních stran tohoto protokolu, na základě těchto kritérií:

a) dobrovolná účast schválená všemi dotčenými smluvními stranami;

b) reálné, měřitelné a dlouhodobé přínosy spojené se zmírněním změny klimatu;

c) snížení emisí navíc k tomu, ke kterému by došlo, i kdyby ověřovaná projektová činnost nebyla realizována.

6. Mechanismus čistého rozvoje napomáhá dle potřeby při organizaci financování ověřených projektových činností.

7. Konference smluvních stran jednající jako shromáždění smluvních stran tohoto protokolu vypracuje na svém prvním zasedání podmínky a postupy s cílem zajistit transparentnost, efektivitu a kontrolovatelnost prostřednictvím nezávislého auditu a kontroly projektových činností.

8. Konference smluvních stran jednající jako shromáždění smluvních stran tohoto protokolu zajistí, aby část prostředků získaných z ověřených projektových činností byla použita na pokrytí administrativních výdajů a na pomoc smluvním stranám, které jsou rozvojovými zeměmi a jsou zvláště vystaveny nepříznivým účinkům změny klimatu, financovat náklady na přizpůsobení.

9. Mechanismu čistého rozvoje, včetně činností uvedených v odst. 3 písm. a) výše a včetně získávání jednotek ověřeného snížení emisí, se mohou účastnit soukromé i veřejné subjekty, přičemž jejich účast podléhá pokynům výkonné rady mechanismu čistého rozvoje.

10. Ověřená snížení emisí, jichž bylo dosaženo v době od roku 2000 do počátku prvního kontrolního období, mohou být použita jako součást plnění závazků tohoto období" [42].

5.3.1.3 Poslední mechanismus Kjótského protokolu

(JI - Joint implementation)

Společné implementace Vychází z čl.3, paragraf 3 a čl.4, paragraf 2(a) Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC).

Do zemí vstupují zahraniční investoři, kteří za svou investici dostávají emisní kredity. Přijímající země by získala zahraniční investice a vyspělou technologii, nemohla by si však započíst emise z toho projektu. Kredity by byly obchodovatelné a umožnily by některým zemím splnit závazky z Úmluvy na území jiného státu

Článek 6, Kjótského protokolu se zabývá Joint implementation (JI).

1. „Za účelem splnění svých závazků podle článku 3 může kterákoli smluvní strana převést na jinou takovou smluvní stranu nebo od jiné takové smluvní strany získat jednotky snížení emisí, které jsou výsledkem projektů zaměřených na snižování antropogenních emisí skleníkových plynů ze zdrojů nebo na posilování jejich antropogenního snížení pomocí propadů v kterémkoli hospodářském odvětví, a to pod podmínkou, že:

a) každý takový projekt byl schválen dotčenými smluvními stranami;

b) každý takový projekt přinese snížení emisí ze zdrojů nebo posílení snížení pomocí propadů, ke kterým by bez realizace projektu nedošlo;

c) smluvní strana nezíská žádné jednotky snížení emisí, jestliže neplní své závazky podle článků 5 a 7;

d) získání jednotek snížení emisí je doplňkem vnitrostátních opatření za účelem plnění závazků podle článku 3.

2. Konference smluvních stran jednající jako shromáždění smluvních stran tohoto protokolu může na svém prvním zasedání nebo co nejdříve po něm dále rozpracovat pokyny pro provádění tohoto článku, včetně pokynů pro ověřování a podávání zpráv.

3. Každá smluvní strana uvedená v příloze I může pověřit právnické osoby, aby se na její zodpovědnost podílely na opatřeních vedoucích k vytváření, převádění nebo získávání jednotek snížení emisí podle tohoto článku.

4. Je-li v souladu s příslušnými ustanoveními článku 8 formulována otázka týkající se plnění požadavků tohoto článku některou smluvní stranou uvedenou v příloze I, převádění a získávání jednotek snížení emisí může pokračovat i po formulování této otázky pod podmínkou, že žádná z těchto jednotek nebude smluvní stranou použita k plnění jejích závazků podle článku 3 do té doby, dokud nebude problém s plněním požadavků vyřešen" [42].

Závazky nemusí být splněny pouze snížením emisí, mohou se použít tzv. propady uhlíku (carbon sinks) –jsou také označovány jako LULUCF (Land Use, Land Use Change and Forestry Activities – využití půdy, změny využití půdy a lesní aktivity).

Emisní povolenky jsou nástroje Evropské unie. EU rozdělí mezi producenty skleníkových plynů emisní povolenky a na energetických burzách a dochází k nákupu a prodeji emisních povolenek za tržní ceny.

Jedním z nejkontroverznějších témat byla úvaha o zavedení daní při říhání a flatulenci dobytka. Nový Zéland a americké ministerstvo životního prostředí (EPA, Environmental Protection Agency) ve směrnici (Endangerment Finding), o této skutečnosti v minulosti uvažovali a celkově by to přineslo zdražení produktů. Evropské firmy se vyhýbají skleníkové regulaci tím, že stěhují svou výrobu do zemí, kde regulace skleníkových plynů neexistuje.

Na trhům s emisními povolenkami, docházelo k podvodům , daňovým únikům
Protože jsou alternativní zdroje energií výrazně dražší nežli fosilní paliva, proto dochází ke zvyšování energie.

Kjótský protokol vyprší v roce 2012. V Kodani na COP15 bylo přijato nezávazné memorandum (Copenhagen Accord). Konference byla poznamenána aférou Climategate, aférou s povolenkami (Europol) a aférou s Himaláji (Glaciergate)
K dalším jednáním by mělo dojít v Bonnu, Jihoafrické republice a nyní na výroční konference v Rio +20.

Výbor pro zajišťování dodržování Kjótského protokolu- Compliance Committee se zabývá dodržováním Kjótského protokolu, funguje od 3. Března 2006. Skládá se z 20 členů, 2 složek a každá má 10 členů ze smluvních států.

Výbor Kjótského protokolu se dělí na složky:

1. Podpůrnou, která pomáhá smluvním státům.
2. Donucovací, která vyvozuje důsledky při neplnění povinosti.

Kontrolní systém je velice podstatný pro fungování Rámcové úmluvy o změně klimatu

5.4 Summit tisíciletí - 2000

(Milenium summit)

Ve dnech 5. září - 23. prosince 2000 proběhla v sídle OSN v New Yorku 55. zasedání Valného shromáždění Organizace spojených pod názvem Shromáždění tisíciletí. Summit tisíciletí, který se uskutečnil od 6. do 8. září 2000 na úrovni hlav států a vlád Předsedou 55. VS OSN byl zvolen finský premiér Harri Holkeri. Na programu bylo 183 bodů, projednaných v plénu VS a v jeho šesti výborech.

Jednání byla zakončena **Závěrečnou deklarací Summitu tisíciletí OSN**, které pojednává o: „hodnotách a zásadách světa na přelomu tisíciletí, míru, bezpečnosti a odzbrojení, rozvoji a odstranění chudoby, ochraně životního prostředí, lidských právech, demokracii a dobré správě věcí veřejných, ochraně nejvíce zranitelných, Africe a posílení OSN" [43].

Konference se zabývala otázkami týkající se bezpečnosti ve Východním Timuru, Bosně a Hercegovině, Střední Americe, Kubě, Afgánistánu. Často diskutovaným tématem byla Brahimiho zpráva, která byla na summitu kladně přijata a pojednává o současném stavu operací a žádá posílení mírových operací OSN.

Nestálými členy Rady bezpečnosti na období 2001-2003 byly zvoleny Irsko, Kolumbie, Norsko, Mauricius a Singapur.

Generální tajemník OSN každoročně předkládá Valnému shromáždění zprávu o naplňování Miléniové deklarace.

Miléniová deklarace stanoví osm rozvojových cílů Milénia-MDG Millennium Development Goals: boj proti chudobě, negramotnosti, hladu, nedostatku vzdělání, nerovnosti pohlaví, dětské a mateřské úmrtnosti, nemocem HIV, AIDS a zhoršování životního prostředí. Poslední Osmý cíl, přijatý Monterrey a Johannesburgu, žádá bohaté státy o prominutí dluhů chudým zemím, pomoci zemím, otevřením trhů a zpřístupněním technologií.

5.5 Johannesburg Summit 2002

The World Summit on Sustainable Developement - Summit Země 2002 - Earth summit-Rio+10

Světový summit o udržitelném rozvoji se konal od 26. srpna do 4. září 2002 v Sandton Convention Centre, nevládní fórum v NASREC centru. Jihoafrický prezident Thabo Mbeky zahájil konferenci výrokem, že je dále neudržitelné, aby společnost fungovala na prosperitě menšiny a chudobě většiny.

Hlavní problémy konference:

- otázka uživení populace z rozvojových zemí a z toho vyplývající tlak na půdu, vodu, energii a další přírodní zdroje
- podvýživa v rozvojových zemích
- nerovnost v příjmech, chudoba
- dovoz surovin
- nedostatek vody
- závislost na tradičním spalování biomasy
- růst spotřeby fosilních paliv

Výsledkem Johannesburg Summit 2002 - Světový summit o udržitelném rozvoji, The World Summit on Sustainable Developement, Summit Země 2002-Earth Summit-Rio+10 byla: ***Závěrečná Deklarace***

Implementační plán (Plan of Implementation), realizační plán, týkající se především:

1. energie

- závazku zajistit přístup k moderním energetickým službám, zvýšit energetickou efektivitu, rozšířit využití obnovitelných zdrojů energie.
- snižovat dotace na energii
- podpoře cílů NEPAD (Nové partnerství pro rozvoj Afriky – New Partnership for Africa´s Development)

2. zdraví

- zastavení výroby chemikálií tak, aby neškodili lidskému zdraví a životnímu prostředí
- spolupráce týkající se znečišťování ovzduší
- zlepšení přístupu rozvojových zemí k technologiím šetrných k ozónové vrstvě

3. biodiverzity

- nutnosti zajistit ochranu a zamezit další vymírání rostlinných a živočišných druhů,
- zastavit drancování přírodních zdrojů
- obnovit stavy ryb
- vyznačit území chráněných mořských oblastí
- zlepšení přístupu rozvojových zemí k technologiím šetrných k ozónové vrstvě
- ochraně moří před znečišťováním z pevniny

4. ekosystémů

5. zemědělství

- povinnosti vypracovat strategie potravinového zabezpečení pro Afriku
- začlenění Globální fondu pro životní prostředí (GEF - Global Environment Facility) do financování Úmluvy pro boj s rozšiřováním pouští

6.všeobecných závazků a iniciativy

- zpřístupnění trhů
- zastavení všech forem proexportních dotací.
- ustavení desetiletého strategického rámce programů udržitelné spotřeby a výroby.
- zajišťování odpovědnosti soukromých podniků.
- zlepšení prevence a příprava na přírodní katastrofy a reakcí na ně

Shrnutí: Na konferenci byla přijata ***Závěrečná Deklarace***, obsahující Implementační plán - Plan of Implementation, realizační plán. V průběhu Summitu bylo sjednáno více než 220 partnerských iniciativ, které na projekty oblasti udržitelného rozvoje přinášejí zdroje v hodnotě kolem 235mil. USD.

Země podpořily koncepci trvale udržitelného rozvoje, přijaly závazky ke zlepšení života chudých a zastavení globálního oteplování, zhoršování životního prostředí. Posílil se zároveň institucionální rámec pro udržitelný rozvoj, kde hlavní roli hraje Komise pro udržitelný rozvoj. Ekonomická témata byla nadřazena ekologickým a plnění závazků zůstalo převážně na vůli subjektů.

5.6 Právo životního prostředí v Evropě

Na dalších stránkách bych se pokusil stručně charakterizovat vývoj práva životního prostředí v Evropě:

1. 1951 zakládá Pařížská smlouva první Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO).
2. 1957 zakládají Římské smlouvy další Evropská společenství:
3. Evropské hospodářské společenství – EHS, Evropské společenství pro atomovou energii – Euratom
4. Slučovací smlouva z roku 1967 zakotvuje sloučení výkonných orgán
5. Maastrichtská smlouva zakotvuje tři pilíře Evropské unie: Evropská společenství (ESUO, EHS, Euratom), společná zahraniční a bezpečnostní politika, spolupráci v oblasti justice a vnitra

Evropská společenství, která tvoří první pilíř EU, jsou nadstátní : jsou nadřazený členským státům, mají vlastní svrchovaností, vykonávají zákonodárnou moc a pravomoce vůči členským státům. Evropská společenství mohou vytvářet komunitární právo. Je to možné jen pro primární právo.

Primární právo – primární legislativa, obsahující zakládající smlouvy Evropských společenství: Pařížská smlouva, Římské smlouvy (I., II.).
Smlouvy prohlubující evropskou integraci : Jednotný evropský akt, Maastrichtská smlouva, Amsterodamská smlouva, Smlouvy rozšiřující Evropská společenství
Sekundární právo - nařízení, směrnice, rozhodnutí , doporučení, stanoviska

Historie EU:

1952 - Vznik Evropského sdružení uhlí a oceli (ESUO), Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko,

1957 - ESUO zakládá Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom),

1967 - Evropské společenství (ES), 1

1973 - Připojení Spojeného království, Irska a Dánska,

1981 - Připojení Řecka ,

1986 - Připojení Španělska a Portugalska ,

1990 - Sjednocením Německa, se rozšiřuje o bývalou NDR,

1992 - Evropské unie (EU),

1995 - Připojení Finska, Švédska a Rakouska,

2004 - Připojení Malty, Kypru, Slovinska, Česka, Maďarska, Slovenska, Polska, Litvy, Lotyšska a Estonska,

2007 - Bulharsko, Rumunsko.

Orgány EU: Evropská komise, Rada Evropské unie (Rada ministrů), Evropský soudní dvůr, Evropský účetní dvůr Evropská centrální banka, Hospodářský a sociální výbor, Výbor regionů, Evropská rada.

Jedním z prvních dokumentů je Úmluva o dálkovém znečišťování ovzduší přesahujícím hranice států z roku 1979.

Podstatným je odkaz na 21. Zásadu Stockholmské konference.

Princip 21 - Státy mají v souladu s Chartou Organizace spojených národů a se zásadami mezinárodního práva svrchované právo využívat své vlastní zdroje podle své vlastní politiky životního prostředí a odpovědnost zajistit, aby činnosti v rámci jejich jurisdikce nebo řízení nezpůsobovaly poškození na životní prostředí jiných států nebo oblastí za hranicemi národní jurisdikce.

Přijaté protokoly v rámci úmluvy:

1. Protokol z roku 1984 o dlouhodobém financování kooperativního programu pro monitorování a vyhodnocování dálkového šíření látek znečišťující ovzduší v Evropě

2. Protokol z roku 1985 o snížení emise síry nejméně o 30% do roku 1993 ve srovnání s rokem 1980
3. Protokol o dalším snížení emisí síry z roku 1994
4. Protokol o snižování emisí oxidu dusíku do roku 1994 na úroveň roku 1987
5. Protokol o omezení emisí těkavých organických látek z roku 1991
6. Šestý Protokol o těžkých kovech a sedmý Protokol o perzistentních organických polutantech z roku 1998
7. Osmý Protokol o omezování acidifikace, eutrofizace a tvorby přízemního ozónu

Přijaté akční plány a smlouvy týkající se ochrany životního prostředí:

První environmentální akční program (1EAP) Evropských společenství 1974.
Druhý Environmentální akční program (2EAP) Evropských společenství 1977.
Třetí Environmentální akční program ES 1982-1986 byl přijat třetí Environmentální akční program ES.

Jednotný evropský akt (JEA) byl výsledkem mezivládní konference členských států Evropských společenství v roce 1985. V roce 1992 byla podepsána Maastrichtská smlouva. Čtvrtý environmentální akční program Evropských společenství byl zaměřen na oblast implementace politik a zvlášť na ty typy nástrojů a opatření, jež by mohly být využity k dosažení environmentálních cílů. (Rezoluce Rady 1987). Pátého environmentálního akčního programu EU. Týká se udržitelného rozvoje. „Směrem k udržitelnosti“ (5EAP)

V roce 1998 se konal Cardiffský summit, na kterém Evropská rada přijala dokument „Partnerství pro integraci“, následovalo setkání ve Vídni, tzv. Helsinský proces, summitu v Goteborgu (2001). Dochází k vytvoření Šestého environmentálního akčního programu (6EAP), akční program ”Prostředí 2010 : Naše Budoucnost, Naše Volba, Okruh Klimatická změna

5.6.1 Integrovaná prevence a omezení znečištění

Integrated Pollution Prevention and Control IPPC

V rámci Evropské unie dochází z vydání dokumentu IPPC - Integrovaná prevence a omezování znečištění je dokument Evropské unie vydaný směrnicí 2008/1/ES.

„Hlavním cílem integrované prevence je ochrana životního prostředí jako celku před průmyslovým a zemědělským znečištěním regulací provozu vybraných zařízení uvedených v příloze č. 1 zákona o integrované prevenci" [44].

Implementace do právního řádu České republiky proběhla 1. ledna 2003, kdy nabyl účinnosti zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci).

Cíle a principy:

- zabránit zvyšování znečišťování životního prostředí používáním preventivních a nápravných opatření
- zamezit přenosu znečištění z jedné složky životního prostředí do druhé
- efektivně využívat suroviny, materiály a energii
- předcházet vzniku odpadů a zabezpečit jejich opětovné využití
- přijímat opatření nezbytná k předcházení haváriím a omezovat jejich případné následky
- snižovat administrativní náročnost pro podniky vydáním jednoho integrovaného povolení
- vyjednávat individuální podmínky povolení pro jednotlivé provozovatele
- zabezpečovat transparentnost správního řízení při vydávání integrovaného povolení vůči veřejnosti, možnost zapojení veřejnosti do rozhodovacího procesu

„Technická úroveň zařízení, zejména z pohledu dosahované výše emisí a množství odpadů, materiálové a energetické náročnosti, způsobu a nástrojích environmentálního řízení, se porovnává s nejlepšími dostupnými technikami – BAT (Best Available Techniques). Ty jsou začleněny do evropských referenčních dokumentů o nejlepších dostupných technikách (BREF), které jsou pro jednotlivé obory zpracovávány

a vydávány odbornými institucemi Evropské komise se zastoupením všech členských států" [45].

5.7 Konference OSN o udržitelném rozvoji - Rio+20

The World Summit on Sustainable Developement

Konference OSN o udržitelném rozvoji je svolána na základě rezoluce Valného shromáždění 64/236 (A/RES/64/236). Konference se bude konat v Brazílii na 20-22 června 2012 u příležitosti 20. výročí v roce 1992 na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED) v Rio de Janeiru, a 10. výročí v roce 2002 na Světovém summitu o udržitelném rozvoji (WSSD) v Johannesburgu. Předpokládá se, jako konference na nejvyšší možné úrovni, včetně hlav států a vlád nebo jiných zástupců. Konference bude mít za následek cíleného politického dokumentu.

Seznam témat, o kterých se bude na konferenci jednat :

1. zaměstnanost
2. energie
3. jídlo
4. zásobování vodou
5. katastrofy.

Časový harmonogram konference v RIU je naplánován následujícím způsobem**:** „3. Přípravný výbor-Setkání UNCED (13 -15 června 2012), Čtyři dny v dialogu o udržitelném rozvoji (16 -19 června 2012) a Rio+20, Konference OSN o udržitelném rozvoji (20 -22 June 2012) " [46].

Cíle konference:

Cílem konference je zajistit obnovený politický závazek k udržitelnému rozvoji, posoudit pokrok k dnešnímu dni a zbývající mezery v provádění výsledků významných summitů na udržitelný rozvoj a vyřeš nových a vznikajících problémů

Témata konference:

Konference se zaměří na dvě témata: „zelená ekonomika v kontextu udržitelného rozvoje a vymýcení chudoby a institucionální rámec pro udržitelný rozvoj” [47].

6 Závěr

Právo životního prostředí je velice složitý a komplikovaný obor skládající z mnoha subjektů smluvních stran, organizací a přijatých dokumentů. Jedním z cílů mezinárodního práva životního prostředí je ochrana životního prostředí, biosféry jako celku, při kterém dochází ke spolupráci jednotlivých států na nejvyšší úrovni. Mezinárodní společenství vytváří instituce ke kontrole životního prostředí, tak aby byl zachován mír, plynulý vývoj mezinárodního společenství a zároveň byl zajištěn udržitelný rozvoj.

Na začátku 70. let se konala Mezinárodní konference o životním prostředí ve Stockholmu, kde byly přijaty hlavní zásady a principy ochrany životního prostředí a byly zde uzavřeny mezinárodní smlouvy na ochranu životního prostředí a sepsány hlavní problémy ochrany životního prostředí. Postupem času se již nejedná pouze o životní prostředí, ochranu ozónové vrstvy, ale vývoj směřuje k problémům klimatických změn, udržitelného rozvoje a globálním problémům lidstva.

Zcela zásadní význam na právo životního prostředí měla Konference OSN o životním prostředí a rozvoji v roce 1992 v Rio de Janeiro. Na konferenci byly přijaty dokumenty a nastoleny určité mechanismy, které zcela ovlivnily právo životní prostředí. Konference způsobila diskuzi ohledně problémů týkajících se především chudoby, hladu, pitné vody, klimatických změn, biologické diverzity, ochrany lesů, znečištění moří a vod, zemědělství, desertifikace, degradace půdy, odpadů, emisí uhlíku, dluhů a pomoci rozvojových zemí v oblasti vzdělávání, přírodních katastrof a zaměstnanosti.

Na červen 2012 je naplánována výroční konference The World Summit on Sustainable Developement, Konference OSN o udržitelném rozvoji Rio+20, na které se očekává přijetí politického dokumentu. K přijetí významného a pokrokového dokumentu bude zapotřebí diskuze a kompromis mezi Severem a Jihem a zájmy jednotlivých států, které ponesou do budoucnosti odpovědnost za celkový stav planety Země.

Předchozích pět hlavních kapitol dostatečně popsaly historický vývoj i současnou situaci v otázce ochrany životního prostředí. Práce bude vhodným pomocníkem pro zjišťování ucelených informací v oblasti mezinárodního práva životního prostředí.

7 Seznam odkazů na literaturu

[1] § 2, zákona č. 17/1992 Sb. ze dne 5. prosince 1991 o životním prostředí ve znění dle zákona č. 123/1998 Sb.

[2] PŘÍRODA.CZ: *Odborný slovník – heslo životní prostředí [*online]. Příroda.cz: © 2007 23.3.2012]. Dostupné z: http://www.priroda.cz/slovnik.php?detail=8/

[3] § 9, zákona č. 17/1992 Sb. ze dne 5. prosince 1991 o životním prostředí ve znění dle zákona č. 123/1998 Sb.

[4] MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné*, obecná část, 3. doplněné vydání, Masarykova univerzita, nakladatelství Doplněk, 1993, ISBN: 80-210-2770-3, str.7

[5] KOPAL,V. *Slovník českého práva*, Praha: Linde 1995, str. 486

[6] POTOČNÝ, M., ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné - Zvláštní část 3., doplněné a rozšířené vydání*, Praha: C.H.Beck, 2002, ISBN: 80-7179-358-2, str.133

[7] ŠIMIČKOVÁ, M. *Výukový program-Enviromentální vzdělávání, Environmentální ekonomie a environmentální politika,* Modul 8 [online]. Textové opory pro kombinované studium: [cit.27.2.2012]. Dostupné z WWW: http://www.hgf.vsb.cz/miranda2/export/sites-root/hgf/instituty-a-pracoviste/cs/okruhy/546/studijni-materialy/EV-modul8.pdf/

[8] § 2, zákona č. 17/1992 Sb. ze dne 5. prosince 1991 o životním prostředí ve znění dle zákona č. 123/1998 Sb.

[9] § 3, zákona č. 17/1992 Sb. ze dne 5. prosince 1991 o životním prostředí ve znění dle zákona č. 123/1998 Sb.

[10] MČR: *Ministerstvo životního prostředí ČR* [online]. MČR: ©2006[cit.25.3.2012].Dostupné z : http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/301CBCE5F8364E9EC1257242002021D1/$file/Desertifikace.pdf/

[11] MEZŘICKÝ, V. *Sborník textů k celouniverzitnímu kurzu 2005-2007 Globalizace a globální problémy lidstva. Povaha globalizace, základní*

problémy, její pozitiva a negativa. Sborník textů k celouniverzitnímu kurzu 2005-2007, Praha 2006, ISBN: 80-87076-01-X. str.11

[12] POTOČNÝ, M., ONDŘEJ, J. Mezinárodní právo veřejné-Zvláštní část, 6. doplněné a rozšířené vydání, Praha: C.H.Beck, 2011, str. 273

[13] ŠIMÍČKOVÁ, M. *Výukový program-Enviromentální vzdělávání, Environmentální ekonomie a environmentální politika,* Modul 8 [online]. Textové opory pro kombinované studium: [cit.27.2.2012]. Dostupné z: http://www.hgf.vsb.cz/miranda2/export/sites-root/hgf/instituty-a-pracoviste/cs/okruhy/546/studijni-materialy/EV-modul8.pdf/

[14] BROWNLIE, I. *Principles of public international law,* Oxford 5th Edition, Oxford: Clarendon Press 1998, ISBN: 0-19-876299-2, str. 512

[15] ŠIMÍČKOVÁ, M. *Výukový program-Enviromentální vzdělávání, Environmentální ekonomie a environmentální politika,* Modul 8 [online]. Textové opory pro kombinované studium: [cit.27.2.2012]. Dostupné z : http://www.hgf.vsb.cz/miranda2/export/sites-root/hgf/instituty-a-pracoviste/cs/okruhy/546/studijni-materialy/EV-modul8.pdf/

[16] KOPAL,V. *Slovník českého práva,* Praha: Linde 1995, str. 487

[17] POTOČNÝ, M., ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné*.-Zvláštní část.3., doplněné a rozšířené vydání, Praha: C.H.Beck, 2002, ISBN: 80-7179-358-2, str.188

[18] UN: *United Nations* [online]. UN Convention on the Law of the Sea, 1982,UN: ©2006[cit.9.3.2012]. Dostupné z: http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_overview_convention.htm /

[19] UNEP: *Program OSN pro životní prostředí* [online]. UNEP: [cit. 9.3.2012]. Dostupné z: http://www.unep.org/documents/default.asp?documentid=97&articleid=1503/

[20] UNEP: Program OSN pro životní prostředí [online]. UNEP: ©2005 [cit. 26.2.2012]. Dostupné z: http://www.unep.cz/unep.php/

[21] UNEP: Program OSN pro životní prostředí [online]. UNEP: [cit. 26.2.2012]. Dostupné z: http://www.unep.cz/konvence.php/

[22] SEIDL-HOHENVELDEN, I. *Mezinárodní právo veřejné*, 3. Vydání, ASPI, 2006, ISBN: 80-7357-178-1,str. 270

[23] UNEP: *United Nations environment programme*, Ozone sekretariát [online].UNEP: ©2001 [9.3.2012]. ISBN: 92-807-2121-6 Dostupné z : http://ozone.unep.org/pdfs/viennaconvention2002.pdf/

[24] NASA: *Národní úřad pro letectví a kosmonautiku*, NASA National Aeronautics and Space Administration [online]. NASA: ©2006 [9.3.2012]. Dostupné z: http://www.nasa.gov/vision/earth/lookingatearth/ozone_record.html/

[25] IRSS, *IRSS Suistainablem Developemt* [online]. IRSS: [18.3.2012].Dostupné z: http://www.irss-usa.org/pages/sust.html/

[26] WSU, *Washington state university*[online].WSU:[cit.9.3.2012].Dostupné z: http://www.wsu.edu/~susdev/WCED87.html/

[27] IPPC: *United Nations Framework Convention on Climate Change* [online]. IPPC: [cit. 10.3.2012]. Dostupné z: http://www.ipcc.ch/activities/activities.shtml/

[28] IPPC: *United Nations Framework Convention on Climate Change* [online]. IPPC: [cit. 22.3.2012]. Dostupné z: http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_and_data_reports.shtml/

[29] EOERTH, *The encyklopedia of earth* [online]. EOERTH ©2007 [cit. 10.3.2012]. Dostupné z: http://www.eoearth.org/article/United_Nations_Conference_on_Environment_and_Development_(UNCED),_Rio_de_Janeiro,_Brazil/

[30] CENIA: *Česká informační agentura životního prostředí* [online].Cenia:[cit. 5.3.2012]. Dostupné z : http://www.cenia.cz/web/www/webpub2.nsf/$pid/CENMSFL5ZKH1/$FILE/Metod-MA21_06-priloha1-deklaraceUR_0503.pdf/

[31] UN, *United Nations, Agenda 21* [online]. UN: ©2009 [cit.18.3.2012]. Dostupné z : http://www.un.org/esa/dsd/agenda21/res_agenda21_00.shtml/

[32] NSZM ČR , *Národní síť Zdravých měst České republiky (NSZM ČR)* [online]. NSZM ČR©2005-2012: [cit. 10.3.2012]. Dostupné z: http://www.nszm.cz/index.shtml?apc=r2081922t/

[33] CBD: *Convention on Biological Diversity* [online]. CBD: [cit. 12.3.2012] Dostupné z: http://www.cbd.int/doc/legal/cbd-en.pdf/

[34] OSN: *Informační centrum OSN v Praze* [online]. OSN: ©1992 [cit. 23.3.2012].

Dostupné z WWW:
http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1064

[35] EOERTH: *The encyklopedia of earth* [online]. EOERTH: ©2007 [cit. 10.3.2012]. Dostupné z: http://www.eoearth.org/article/United_Nations_Conference_on_Environment_and_Development_(UNCED),_Rio_de_Janeiro,_Brazil/

[36] UNFCC: *UN, United Nations Framework Convenction on Climate Changes* [online]. UNFCC: [cit. 21.3.2012]. Dostupné z: http://unfccc.int/documentation/document_lists/items/2960.php/

[37] CBD: *Convenction on Biological Diversity*[online].CBD:[cit. 22.3.2012]. Dostupné z: http://www.cbd.int/

[38] POTOČNÝ, M., ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné*-Zvláštní část 6., doplněné a rozšířené vydání, Praha: C.H.Beck, 2011, ISBN: 80-7179-358-2, str. 187

[39] MZV: *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. MZV: ©2011 [cit. 25.3.2012]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/pretoria/cz/o_velvyslanectvi/aktuality/klimaticka_konference_v_durbanu_cop17.html/

[40] OSN: *Informační centrum OSN v Praze* [online]. OSN: ©2005 [cit. 23.3.2012]. Dostupné z WWW: http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1067/

[41] POTOČNÝ ,M., ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné* - Zvláštní část.3., doplněné a rozšířené vydání, Praha: C.H.Beck, 2002, ISBN: 80-7179-356-2, str. 184

[42] MZP: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. OSN: [cit. 25.3.2012]. Dostupné z http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/kjotsky_protokol/$FILE/OMV-cesky_protokol-20081120.pdf /

[43] OSN: *Organizace spojených národů* [online]. OSN : ©2005 cit [16.3.2012]. Dostupné z WWW: http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=782/

[44] MŽP: *Ministerstvo životného prostředí* [online]. MŽP: [cit. 22.3.2012]. Dostupné z : http://www.mzp.cz/ippc/

[45] CENIA: *Česká informační agentura životního prostředí* [online].Cenia:[cit. 22.3.2012]. Dostupné z : http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFGRHE2A/

[46] UNCD: *Rio +20, United Nations Conference on Sustainable Development* [online]. UNCD: [cit 22.3.2012] Dostupné z: http://www.uncsd2012.org/rio20/

[47] Climateaction: Climateactionprogramme [online]. Climateaction: ©2012 [cit 22.3.2012] Dostupné z: http://www.climateactionprogramme.org/events/rio20_earth_summit_2012/

Resumé

Diplomová práce poskytuje komplexní pohled na mezinárodní právo životního prostředí. Zabývá se historickým vývojem práva životního prostředí až do současnosti. Nejprve vymezuje základní termíny a zabývá se nejdůležitějšími konferencemi o životním prostředí, Konferencí OSN o životním prostředí a rozvoji z r. 1992 a dále dokumenty na nich přijatými a vývojem práva životního prostředí.

Summary

Thesis provides a comprehensive view of international environmental law. It is concern with the historical development of environmental law to the present. Firstly, it defines the basic terms and discusses the most important conferences on the environment, United Nations Conference on Environment and Development in 1992 also the documents, which were accepted there and the progress of environmental law.

Prameny

1. české -

KOPAL,V. *Slovník českého práva*, Praha: Linde 1995

Malenovský, J. *Mezinárodní právo veřejné, obecná část*, 3. doplněné vydání, Masarykova univerzita, nakladatelství Doplněk, 1993, ISBN: 80-210-2770-3

MEZŘICKÝ, V. *Sborník textů k celouniverzitnímu kurzu 2005-2007 Globalizace a globální problémy lidstva. Povaha globalizace, základní problémy, její pozitiva a negativa. Sborník textů k celouniverzitnímu kurzu 2005-2007*, Praha 2006, ISBN: 80-87076-01-X

POTOČNÝ,M., ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné*.-Zvláštní část 3., doplněné a rozšířené vydání, Praha: C.H.Beck, 2002, ISBN: 80-7179-356-2

Seidl-Hohenveldern, I. *Mezinárodní právo veřejné*, 3. Vydání, ASPI, 2006, ISBN: 80-7357-178-1

POTOČNÝ,M., ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné-Zvláštní část 6.*, doplněné a rozšířené vydání, Praha: C.H.Beck, 2011, ISBN: 80-7179-358-2

2. právní předpisy- Zákon č. 17/1992 Sb. ze dne 5. prosince 1991 o životním prostředí

3. cizojazyčné -

Brownlie, I. *Principles of Public International Law*, Oxford 5th Edition, Oxford: Clarendon Press 1998, ISBN: 0-19-876299-2

Ostatní –

http://www.cbd.int/

http://unfccc.int/

http://www.mzp.cz/

http://www.osn.cz/

http://www.unep.org/

http://www.un.org/

http://www.iucn.org/

http://www.earthsummit2002.org/

http://www.earthsummit2012.org/

http://www.cenia.cz/

http://www.mzv.cz/

http://www.uncsd2012/

http://www.priroda.cz/

http://www.climateactionprogramme.org/

http://www.eoearth.org/

http://www.nszm.cz/

http://www.ipcc.ch/

http://www.vsb.cz/

http://www.nasa.gov/

Seznam zkratek

UNEP-Program OSN pro životní prostředí

OSN- Organizace spojených národů

IPCC-Mezivládní panel o klimatických změnách

UNCED-Konference OSN o životním prostředí a rozvoji

IPPC-Integrovaná prevence a omezení

GEO-Global Enviromental Outlook

UNFCC-Rámcová úmluva OSN o změně klimatu

CBD- Úmluva o ochraně biologické rozmanitosti

Seznam příloh

1. PŘÍLOHA A, B Kjótského protokolu

PŘÍLOHA A

Skleníkové plyny

Oxid uhličitý (CO_2)

Methan (CH_4)

Oxid dusný (N_2O)

Částečně fluorované uhlovodíky (HFC)

Zcela fluorované uhlovodíky (PFC)

Fluorid sírový (SF_6)

Odvětví / kategorie zdrojů

Energie

Spalování paliv

Energetika

Výroba a stavebnictví

Doprava

Jiná odvětví

Ostatní

Fugitivní emise z paliv

Pevná paliva

Ropa a zemní plyn

Ostatní

Průmyslové procesy

Nerostné produkty

Chemický průmysl

Výroba kovů

Jiná výroba

Výroba halogenovaných uhlovodíků a fluoridu sírového

Spotřeba halogenovaných uhlovodíků a fluoridu sírového

Ostatní

Používání rozpouštědel a jiných produktů

Zemědělství

Enterická fermentace

Nakládání s hnojem

Pěstování rýže

Zemědělské půdy

Řízené vypalování savan

Spalování zemědělských zbytků na polích

Ostatní

Odpady

Odstraňování pevných odpadů na souši

Nakládání s odpadními vodami

Spalování odpadů

Ostatní

PŘÍLOHA B

Kvantifikovaný závazek smluvní strany na omezení nebo snížení emisí (v % výchozího roku nebo období)

Austrálie 108

Belgie 92

Bulharsko* 92

Česká republika* 92

Dánsko 92

Estonsko* 92

Evropské společenství 92

Finsko 92

Francie 92

Chorvatsko* 95

Irsko 92

Island 110

Itálie 92

Japonsko 94

Kanada 94

Lichtenštejnsko 92

Litva* 92

Lotyšsko* 92

Lucembursko 92

Maďarsko* 94

Monako 92

Německo 92

Nizozemsko 92

Norsko 101

Nový Zéland 100

Polsko* 94

Portugalsko 92

Rakousko 92

Rumunsko* 92

Ruská federace* 100

Řecko 92

Slovensko* 92

Slovinsko* 92

Spojené království Velké Británie a Severního Irska 92

Spojené státy americké 93

Španělsko 92

Švédsko 92

Švýcarsko 92

Ukrajina* 100

* Státy, které se nacházejí v procesu přechodu k tržnímu hospodářství.

Přílohy

PŘÍLOHA A Kjótského protokolu

Skleníkové plyny

Oxid uhličitý (CO2)

Methan (CH4)

Oxid dusný (N2O)

Částečně fluorované uhlovodíky (HFC)

Zcela fluorované uhlovodíky (PFC)

Fluorid sírový (SF6)

Energie

Spalování paliv

Energetika

Výroba a stavebnictví

Doprava

Jiná odvětví

Ostatní

Fugitivní emise z paliv

Pevná paliva

Ropa a zemní plyn

Ostatní

Průmyslové procesy

Nerostné produkty

Chemický průmysl

Výroba kovů

Jiná výroba

Výroba halogenovaných uhlovodíků a fluoridu sírového

Spotřeba halogenovaných uhlovodíků a fluoridu sírového

Ostatní

Používání rozpouštědel a jiných produktů

Zemědělství

Enterická fermentace

Nakládání s hnojem

Pěstování rýže

Zemědělské půdy

Řízené vypalování savan

Spalování zemědělských zbytků na polích

Ostatní

Odpady

Odstraňování pevných odpadů na souši

Nakládání s odpadními vodami

Spalování odpadů

Ostatní